

Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını

Dr. Aras Bozkurt^a

^a Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye

Özet

Dünyada yaklaşık üç asır önce başlayan uzaktan eğitim çalışmaları, Türkiye’de yaklaşık iki asır sonra gündeme gelmiş ve çok kısa süre içerisinde eğitimde ana akımın bir parçası olmuştur. Uzaktan eğitimin bugününü değerlendirmek ve geleceğini görebilmek için geçmişteki gelişim sürecini anlamak önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı ülkemizde uzaktan eğitimin gelişim sürecinde rol alan önemli olayları belirlemek ve uzaktan eğitimin gelişimini geçmişten günümüze haritalandırmaktır. Bu çalışma bağlamında uzaktan eğitim toplam dört temel dönem içerisinde incelenmiştir. Bunlar; tartışma ve önerilerin yaşandığı birinci dönem, yazışarak uzaktan eğitimin yapıldığı ikinci dönem, görsel-ışitsel araçlarla uzaktan eğitimin yapıldığı üçüncü dönem ve son olarak bilişim tabanlı uygulamaların kullanıldığı dördüncü dönem şeklindedir. Bu çalışmada uzaktan eğitimin gelişim sürecinin incelenmesinin yanı sıra eleştirel bir bakış açısıyla da bu dönemler ele alınmıştır. Son olarak uzaktan eğitimde araştırma eğilimlerine yönelik çalışmalar üzerinde durulmuş ve uzaktan eğitimin Türkiye’nin geleceğine yönelik öngörü ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan eğitim, uzaktan eğitimin tarihi, açık ve uzaktan öğrenme, açıköğretim, yaşamboyu öğrenme.

The Past, Present and Future of the Distance Education in Turkey

Abstract

Distance education practices, which approximately date back to three century ago in the world, came up in Turkey about two centuries later and became a part of mainstream education in a short while. It is important to understand the developmental process of the past in order to evaluate current state of the art and see the future of distance education. In this regard, the purpose of this study is to identify developments that took part important roles in the development of the distance education and map development of distance education from past to present. In the context of this study, distance education is examined in four distinct generations. These are the first generation in which the discussions and proposals are experienced; the second generation in which distance education is made by correspondence, the third generation in which distance education is conducted by means of audio-visual tools, and finally the fourth generation in which the information technology based applications are used. These periods are examined from a critical point of view as far as development of distance education in the study is concerned. Lastly, studies on research trends in the field of distance education are discussed and implications regarding the future of distance education in our country were presented.

Keywords: Distance education, history of distance education, open and distance learning, distance teaching, lifelong learning

Kaynak Gösterme

Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *AUAAd*, 3(2), 85-124.

Giriş

Uzaktan eğitim, kökleri günümüzden yaklaşık üç asır öncesine kadar uzanan disiplinler arası bir alandır. Dünyada ilk uzaktan eğitim uygulaması yapıldıktan yaklaşık iki asır sonra Türkiye Cumhuriyeti kurulmuş ve uzaktan eğitim düşüncesi zaman içerisinde ülkemizde de gündeme gelmiştir. Yeni kurulan cumhuriyet, eğitilmiş nüfusunun büyük bir kısmını uzun süren savaş dönemlerinde kaybetmiş, ülkenin kısa zamanda kalkınabilmesi için öğrenim görmüş vatandaşlara duyulan ihtiyaçtan dolayı eğitim-öğretim öncelikli konulardan birisi olmuştur.

Ülkemizde 1923 yılından 1960'lı yıllara kadar uzaktan eğitim önce kavramsal olarak tartışılmıştır. 1970'li yıllardan sonra farklı girişimlerle orta eğitim düzeyinde uzaktan eğitim çalışmaları yapılmış, bir takım tecrübeler edinilmiş ve sınırlı da olsa ilerleme kaydedilmiştir. 1980 sonrası bu uygulamalar Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin de kurulmasıyla yükseköğretime taşınmıştır. 1980 ve 1990'lı yıllarda uzaktan eğitim ilk, orta ve yükseköğretim düzeyinde olgunlaşmış ve büyük öğrenci kitlelerini bünyesinde barındıran bir sistem haline gelmiştir. Bu yıllarda kazanılan başarılar ile uzaktan eğitim büyük ilgi ve kabul görmüştür. 1990'lı yılların sonundan 2000'li yılların başından itibaren bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) alanında yaşanan gelişmelerle uzaktan eğitim ile sunulan eğitim fırsatları artmış ve uzaktan eğitim milyonları bulan öğrenci sayısı ile ülkemizde eğitimde ana akımın bir parçası olmuştur.

Yöntem

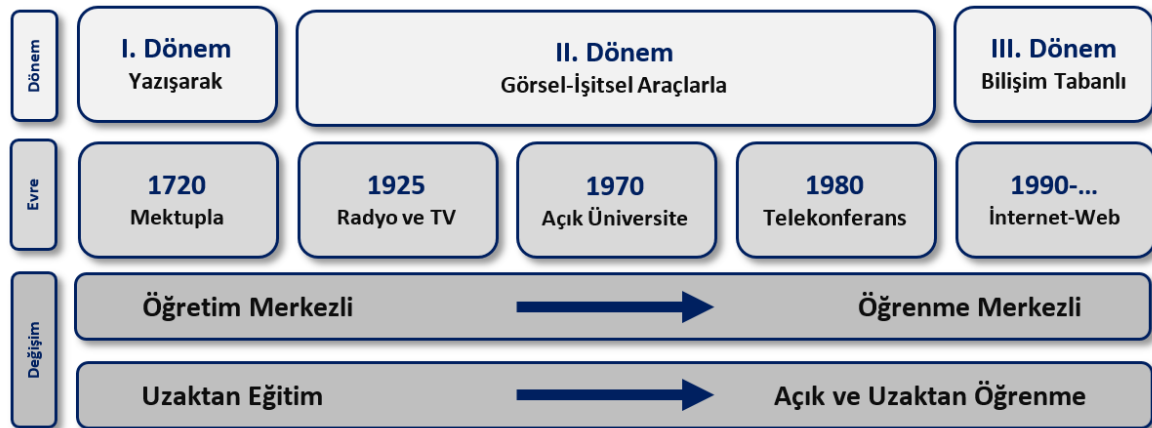
Bu çalışmada Türkiye'de uzaktan eğitim kavramı ele alınmış ve ülkemizde geçirdiği gelişim süreci kronolojik olarak incelenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın genel amacı ülkemizde yaklaşık bir asırlık geçmişi bulunan uzaktan eğitim alanını etkileyen olayları açıklamak, ülkemizde uzaktan eğitimin gelişiminde rol alan önemli olayları belirlemek ve uzaktan eğitimin gelişim sürecini geçmişten günümüze haritalandırmaktır.

Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak geleneksel alanyazın taraması benimsenmiştir. Geleneksel alanyazın taraması çalışmalarında; ilgili alanyazında dağıtık bir şekilde yer alan bilgi bir bütün olarak ele alınıp, tartışılan konular arasında bir bağ kurulur veya bir senteze ulaşılır (Baumeister and Leary, 1997). Bu çalışmada ilk olarak uzaktan eğitime yönelik yapılan tanımlar ele alınmış, bu bağlamda dünyada ve ülkemizde uzaktan eğitimin evre ve dönemleri açıklanmıştır. Devamında uzaktan eğitimin günümüze kadar gelmesinde etkili olan olaylar tarihsel akışına göre ele alınmıştır. Ardından uzaktan eğitimde araştırma eğilimlerine değinilmiş ve uzaktan eğitim çalışmalarını yükseköğretim düzeyinde sistematik bir şekilde yürüten Anadolu Üniversitesi'nin kuruluş hikayesi anlatılmıştır. Çalışmanın sonuç kısmında ise uzaktan eğitimin ülkemizdeki gelişim süreci dört dönem altında tartışılmıştır.

Dünyada Uzaktan Eğitimin Gelişimi

Uzaktan eğitime yönelik yapılan sınıflamalarda teknolojinin belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir. Yapılan bu sınıflamalarda ortaya çıkan her dönem bir önceki dönemi kapsayarak ilerlemektedir (Moore ve Kearsley, 2011). Başka bir ifadeyle uzaktan eğitimin gelişimini açıklayan dönem ve evrelerinin birbirinden bağımsız olmadığı, her dönemin bir önceki dönemi de kapsayıp, yığılarak ilerlediği gözlenmektedir (Rodriguez, 2012). Bu durum uzaktan eğitim süreçlerinde benimsenen eğitsel yaklaşımlar için de geçerlidir. Eğitsel yaklaşımlar da birbirlerinin üzerine yığılarak ilerlemiş, her pedagojik yaklaşım bir öncekinden beslenmiştir (Anderson ve Dron, 2011).

Uzaktan eğitim öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırmaya çalışan, bunu gerçekleştirebilmek için mevcut teknolojileri pragmatist bir yaklaşımla kullanan disiplinler arası bir alandır. Uzaktan eğitim alanının dönem ve evreleri incelendiğinde her dönemde yaygın olan bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanıldığı ve bu teknolojilerin uzaktan eğitimin dönem ve evrelerini belirlediği görülmektedir. Bu duruma ek olarak uzaktan eğitim süreçleri incelendiğinde öğrenme, açıklık, esneklik kavramlarına doğru bir yönelim olduğu dikkat çekmektedir (Şekil 1).

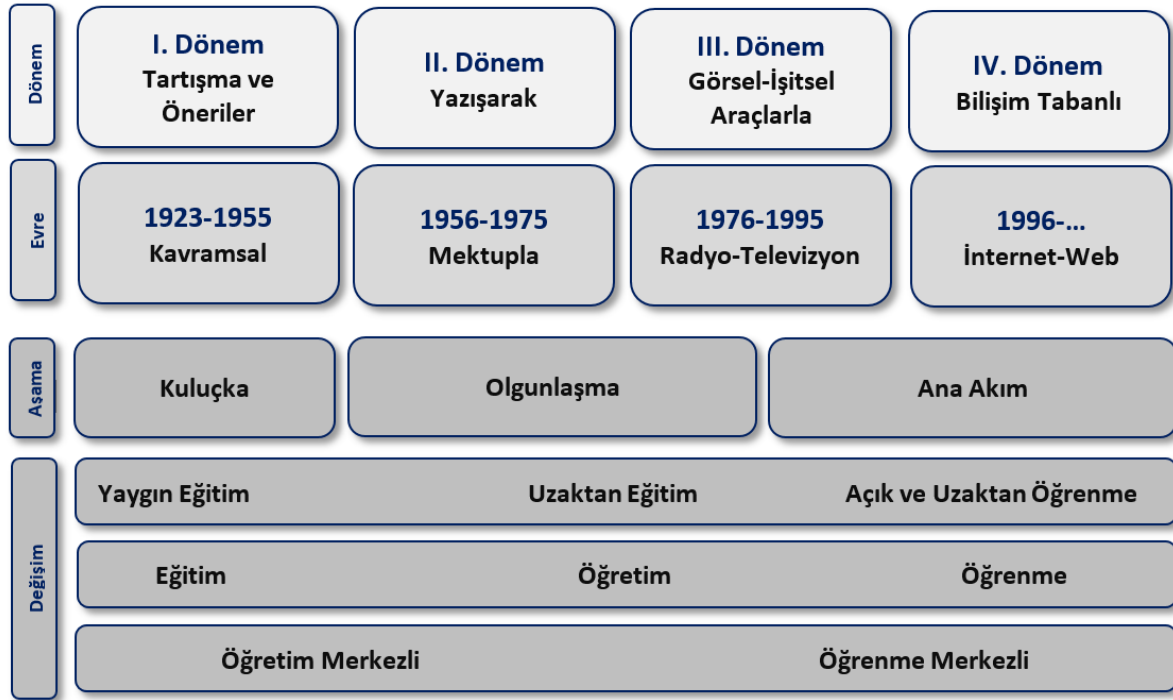
Şekil 1. Uzaktan eğitimin küresel bağlamda dönem ve evreleri (Bozkurt, 2016).

Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de uzaktan eğitimin gelişim dönem ve evreleri belirlenirken uzaktan eğitim süreçlerinde kullanılan yaygın teknolojiler ve alanı etkileyen önemli olaylar dikkate alınmıştır. Buna göre ülkemizde dört dönemin yaşandığını söylenebilir (Şekil 2):

- I. Dönem -Tartışma ve öneriler: Kavramsal (1923-1955).
- II. Dönem -Yazışarak: Mektupla (1956-1975).

- III. Dönem - Görsel-işitsel araçlarla: Radyo-Televizyon (1976-1995).
- IV. Dönem - Bilişim tabanlı: İnternet-Web (1996-...)

Şekil 2. Uzaktan eğitimin Türkiye bağlamında dönem ve evreleri.

Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Alanını Etkileyen Gelişmelerin Kronolojisi

Çalışmanın bu kısmında ülkemizde uzaktan eğitim alanını doğrudan veya dolaylı şekilde etkileyen olaylar kronolojik sıralarına göre açıklanmıştır. Tablo 1’de verilen önemli olaylar Şekil 2’de ifade edilen dört döneme göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 1.

Türkiye’de uzaktan eğitim alanının etkileyen olayların kronolojisi.

<p>I. Dönem Tartışma ve öneriler: Kavramsal (1923-1955).</p> <p>1923: Cumhuriyetin ilanı 1924 Anayasası 1924: Tevhid-i Tedrisat Kanunu 1924: John Dewey’in raporu 1928: Harf Devrimi 1927: Muhabere Yoluyla Tedrisat 1933: Mektupla öğretim kurslarının düzenlenmesi düşüncesi 1939: İlk Milli Eğitim Şurası’nda yaygın eğitim konusunun tartışılması 1941: İlk eğitsel radyo programı ‘Ziraat Takvimi’ 1951: Öğretici Filmler Merkezi (ÖFM) 1952: İstanbul Radyosu eğitici programları 1953: FONO Açıköğretim Kurumu 1954: Eğitsel radyo programı ‘Köyün Saati’</p>
--

II. Dönem**Yazışarak: Mektupla (1956-1975).**

- 1956: Banka personellerinin mektupla öğretimi
 1957: VI. Milli Eğitim Şurası'nda yaygın eğitim konusunun ayrıntılı olarak incelenmesi
 1958: Milli Eğitim Bakanlığı Mektupla Öğretim Merkezi'nin kurulması
 1961: Mektupla Öğretim Merkezi'nin faaliyetleri
 1962: Radyo ile Eğitim Ünitesi'nin kurulması
 1964: TRT ile planlı bir şekilde yapılan eğitsel radyo yayınları
 1966: Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün kurulması
 1973: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde (EİTİA) Televizyon ve Eğitim Enstitüsü'nün kurulması
 1974: TRT ortak radyo yayınları
 1974: MEB'e mektupla yükseköğretim yapma görevinin verilmesi
 1974: Mesleki ve Teknik Mektupla Öğretim Okulu'nun kurulması
 1974: Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YAYKUR) kurulması
 1974: Deneme Yüksek Öğretmen Okulu'nun (DYÖO) kurulması

III. Dönem –**Görsel-işitsel araçlarla: Radyo-Televizyon (1976-1995).**

- 1976: YAYKUR eğitsel TV yayınları
 1978: Açıköğretim uygulamaları hakkında raporun hükümete sunulması
 1980: Okul Radyosu
 1981: Türk Yükseköğretimine 2547 sayılı Kanun'un 5 ve 12. maddeleri ile 'sürekli ve açıköğretim yapma' hakkının tanınması
 1982: Açıköğretim yapma görevinin Anadolu Üniversitesi'ne verilmesi
 1986: Anadolu Üniversitesi, Batı Avrupa Açıköğretim Programları'nın başlaması
 1989: Anadolu Üniversitesi, Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) Birimi'nin kurulması
 1991: Fırat Üniversitesi'nin e-posta yoluyla uzaktan eğitim yapması
 1992: Açıköğretim Lisesi'nin kurulması
 1993: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi'nde Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı'nın kurulması
 1995: Fırat Üniversitesi uzaktan sertifika programları

IV. Dönem

Bilişim tabanlı: İnternet-Web (1996-...)

- 1996: Bilkent Üniversitesi'nin video konferans sistemi ile ABD'den ders vermeye başlaması
 1996: ODTÜ Enformatik Enstitüsü'nün uzaktan eğitim çalışmalarını başlatması
 1996: İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Uzaktan Öğretim Merkezi'nin (UZEM) kurulması
 1996: Anadolu Üniversitesi'nin 'Mega Üniversite' olması
 1997: Açık İlköğretim Okulu'nun kurulması
 1997: TÜBİTAK-BİLTEN UE Fizibilite Çalışması ve Raporu
 1998: Anadolu Üniversitesi'nden Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne video konferans ile ders yapılması
 1998: ODTÜ'de 'IDE-A' (İnternet'e Dayalı Eğitim Asenkron) Projesi
 1999: Akademik Bilişim konferanslarının başlaması
 1999: Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği'nin yayınlanması
 1999: YÖK Enformatik Milli Komitesi'nin oluşturulması
 1999: Fırat Üniversitesi'nin çevrimiçi ortamda ders yayınlamaya başlaması
 1999: Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin uzaktan yüksek lisans derslerini vermeye başlaması
 1999: Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı'nın başlaması
 2000: The Turkish Online Journal of Distance Education (TOJDE) dergisinin yayın hayatına başlaması
 2000: İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde e-MBA programının başlaması
 2000: Sakarya Üniversitesi'nin uzaktan eğitim çalışmalarına başlaması
 2001: Türkiye'nin internete dayalı ilk önlisans programı olarak Bilgi Yönetimi Programı'nın başlaması
 2001: Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı'nın başlaması
 2001: Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde çevrimiçi uzaktan eğitim faaliyetlerinin başlaması
 2002: The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET) dergisinin yayın hayatına başlaması
 2005: YÖK Uzaktan Eğitim Komisyonu'nun kurulması
 2006: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı'na bağlı Türkiye'nin ilk 'Uzaktan Eğitim Doktora Programı'nın açılması
 2007: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Türkçe Sertifika Programı'nın başlaması
 2009: İstanbul Üniversitesi (İÜ) Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (AUZEF) uzaktan eğitim programları
 2009: Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (ATAUZEM) kurulması
 2010: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Açıköğretim Programları
 2010: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (ATAAOF) kurulması
 2011: Yükseköğretimde 25.02.2011 tarihli torba yasadaki 44. ve 46. Maddeler ile uzaktan eğitimin yasal olarak meşrulaşması
 2012: Uzaktan Eğitim Ulusal Sorunlar Çalıştayı
 2013: Anadolu Üniversitesi'nin 'Akadema', Atatürk Üniversitesi'nin ise 'Atademix' ile Kitleli Açık Çevrimiçi Dersleri başlatması
 2014: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uzaktan Eğitim Anabilim Dalına bağlı Türkiye'de ilk defa Uzaktan Eğitim Online Tezsiz Yüksek Lisans Programı'nın başlaması
 2015: Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi'nin (AUAd) yayın hayatına başlaması
 2015: Açık ve Uzaktan Öğrenme disiplinin Üniversitelerarası Kurul tarafından doçentlik alanı olarak kabul edilmesi
 2016: Uzaktan eğitim sözlüğünün oluşturulması ve çevrimiçi olarak erişime açılması

I. Dönem -Tartışma ve Öneriler: Kavramsal (1923-1955).

1923: Cumhuriyetin ilanı ile birlikte yeni kurulmuş bir devleti ayakta tutabilecek çalışmalara önem verilmiştir. Bu bağlamda da siyasi, ekonomik, sosyal alanların yanı sıra eğitim alanında da yapılacak reformlar öncelikli konulardan birisi olmuştur. Dolayısıyla Kurtuluş Savaşı'nda eğitilmiş nüfusun büyük bir bölümünü kaybeden Türkiye Cumhuriyeti, eğitimde kalkınmayı öncelikleri arasına koymuştur.

1924: Cumhuriyetin ilanından bir yıl sonra 1924 yılında hazırlanan anayasa ile eğitim sürecine yönelik ilk resmi ve somut çalışmanın yapıldığı söylenebilir. 1924 anayasasında yer alan iki madde bu bağlamda dikkat çekicidir:

- Madde 80. Hükümetin nezaret ve murakabesi altında ve kanun dairesinde her türlü tedrisat serbesttir.
- Madde 87. İptidai tahsil (ilkokul eğitimi) bütün Türkler için mecburi Devlet mekteplerinde meccanidir (ücretsizdir).

1924 anayasasında yer alan “her türlü tedrisat serbesttir” ifadesi yüz yüze eğitim kadar uzaktan eğitimin de yapılmasına olanak sağlayan bir ifadedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta yeni kurulan bir devletin eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir ifadenin konulması ve cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren uzaktan eğitim uygulamalarının olabileceği düşüncesinin mevcut olmasıdır.

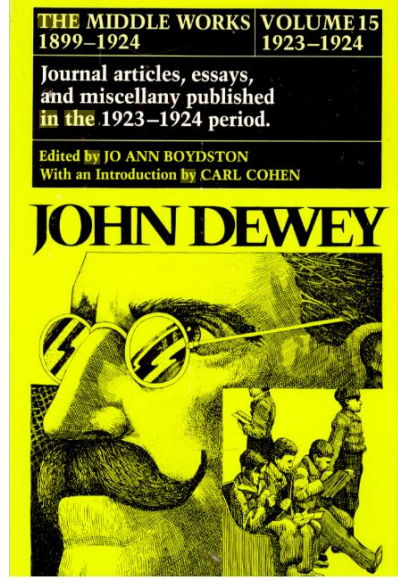
1924 yılında çıkartılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası), Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı kanun ile kabul edilmiş ve ülkedeki bütün eğitim kurumlarının Maarif Vekâlet’ine (Milli Eğitim Bakanlığı’na) bağlanmasını sağlamıştır. Bu şekilde eğitimdeki ikilik ortadan kalkmış ve Türk milli eğitimi çağdaş bir karakter kazanmıştır.

1924 yılında yaşanan önemli bir gelişme ise ünlü eğitimci John Dewey tarafından yazılan “*Report and Recommendation upon Turkish Education*” (Türk Eğitimi Üzerine Öneriler ve Rapor) başlıklı rapordur (Dewey, Boydston ve Ross, 1983). Dewey 1920 ve 1930’lu yıllarda Meksika, Çin, Japonya, Sovyetler Birliği (Rusya) ve Türkiye’de ziyaretlerde bulunmuş; eğitim, demokrasi ve kültürel çeşitlilik konularında çalışmalar yapmıştır (Sharpe, Simon ve Levine, 1991; Boydston, 2008; Hickman, Neubert ve Reich, 2009). Dewey’in çalışmaları Türkiye’nin pedagoji düşüncesi ve pratiğinin şekillenmesinde çok etkili olmuş ve kalıcı izler bırakmıştır (Bal, 1989, 1991; Büyükdüvenci, 1995; Ergun, 1987; Kirby, 2010). Dewey’in Türk eğitim tarihinde bu denli önemli olmasının nedeni Türkiye’de eğitime yönelik ilk defa kapsamlı bir bilimsel/felsefi bakış açısının ortaya konması olduğu söylenebilir (Bülbül, 2009; Özsoy, 2009). Dewey’in raporunun Köy Enstitülerinin de kurulmasına esin kaynağı olduğuna yönelik rivayetler de mevcuttur (Bender, 2005; Şemin, 2011). Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel’in girişimi ve İsmail Hakkı Tonguç’un çabalarıyla köylerden ilkokul mezunu zeki çocukların bu okullarda yetiştirildikten sonra yeniden köylere giderek öğretmen olarak çalışmaları düşüncesiyle 17 Nisan 1940 tarihli ve 3803 sayılı yasa ile Köy Enstitü’leri açılmıştır.

Dewey raporunda yeni kurulmuş bir ülke olarak Türkiye’de eğitimin önemini vurgulamıştır (Tablo 2). Dewey’in işaret ettiği önemli bir husus yazışarak/mektupla öğrenmenin öğretmen eğitiminde kullanılabileceği önerisidir. Yaptığı bir dizi öneri arasında gezgin kütüphanelerin kurulması fikri de ilgi çekicidir. Gezgin kütüphanelerde kullanılacak kitaplarda öğretim tasarımına vurgu yapması ise bu durumu daha da önemli kılmaktadır. Bunlara ek olarak kütüphanelerin sadece öğrencilerin değil, tüm halkın erişimine açılmasının önemi vurgulanmış ve günümüzde uzaktan eğitim felsefesinin temellerinden olan açıklık kavramına vurgu yapılmıştır. Dewey raporunda ayrıca yetişkin eğitimi ve yaşamboyu öğrenme konularına vurgu yapmış ve bu bağlamda bir dizi öneride bulunmuştur.

Tablo 2.

John Dewey’in Türkiye raporundan kesitler

 <p>THE MIDDLE WORKS VOLUME 15 1899-1924 1923-1924 Journal articles, essays, and miscellany published in the 1923-1924 period. Edited by JO ANN BOYDSTON With an Introduction by CARL COHEN JOHN DEWEY</p>	<p>...This section might also be put in charge of "travelling libraries" and circulating exhibits of scientific apparatus, tools and materials and models for hand-work, photographs of good school buildings and plans of internal arrangement, pictures of equipment, etc. This suggestion is in line with the need of raising the standard of teachers already in service. The material sent should be simple, not expensive, and of a kind which can be reproduced by local workmen, if not by students themselves... (s.3)</p> <p>...there should be for teachers in service correspondence courses. These might be conducted either by the ministry of public instruction or by a normal school... (s.9)</p>
---	--

1928 yılında Harf Devrimi olarak da bilinen Latin harflerinin kabulü gerçekleşmiştir. Harf Devrimi 1 Kasım 1928 tarihinde 1353 sayılı Yeni Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun’un kabul edilmesi ve yeni alfabenin yerleştirilmesi sürecine genel olarak verilen isimdir. Latin harflerinin kabulü dilde sadeleşme, küresel dünya ile bütünleşme, bilgiye erişimin ve üretilen bilginin yayılması açısından önemli bir gelişme olarak nitelendirilebilir. Latin harflerinin kabulünden sonra yeni harflerle okuma yazma öğretmek için 24 Kasım 1928’de Millet Mektepleri Talimatnamesi yayımlanmış ve birçok yerde bu mekteplerden açılmıştır.

1927: Eğitimli nüfusun oranını artırmak için 1927 yılında ülkedeki eğitim sorunlarının ele alındığı bir toplantıda dönemin Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati tarafından uzaktan

eğitim yoluyla (Muhabere Yoluyla Tedrisat) eğitim verilebileceği düşüncesi ortaya atılmıştır (Alkan, 1981; Arar ve Çakmakçı, 1999). Bununla beraber öğretmen olmadan eğitim olamayacağı yaklaşımın daha ağır basmasından dolayı bu düşünce hayata geçirilememiştir (Odabaşı ve Kaya, 1997; Agaoglu, Imer ve Kurubacak, 2002; Rüzgar, 2004).

1933: Ülkenin mevcut durumu düşünülerek 1933 yılında mektupla öğretim kurslarının düzenlenmesi düşüncesi ortaya atılmıştır.

1939 yılında ilk defa toplanan Milli Eğitim Şurasında yaygın eğitim konusu tartışılmaya başlanmıştır (İşman, 1998; Çallı, İşman ve Torkul, 2001) Bu tarihten sonra formal eğitim süreçlerinde uzaktan eğitimin kullanılabilmesi düşüncesi olgunlaşmaya başlamıştır.

1941 yılında Ankara’da hazırlanan kırsal kesime yönelik ilk eğitsel program olan ‘Ziraat Takvimi’ programı yapılmıştır (İşman, 1998). Bu programlarda mevsimin tarımsal özelliklerine ve önemine göre toprakların durumu, tarla ziraatı, sebze ve meyvecilik, ekim-dikim işleri gibi konularda teknik bilgilere yer verilmiştir. Bu tür radyo yayınları 10-15 dakikalık sürelerle hazırlanmış ve daha sonraları gerek hazırlayıcılar, gerekse içerik yönünden daha doyurucu olmaya başlamış, programlar uzmanlarca hazırlanmış ve köylünün çeşitli sorunlarına yanıt vermeye çalışılmıştır. Eğitime gereksinimi olan kadınlara seslenen yayınlara da yine bu yıllarda ‘Evin Saati’ ya da akşam saatlerinde farklı adlarla yapılan programlarla seslenilmeye çalışılmıştır. Daha sonraları ise, yayın sürelerinin de uzamasının etkisi ile çocuklar gibi diğer izleyici gruplarına seslenen eğitsel nitelikli yayınlara yer verilmiştir. Ancak, bu yayınların bugünkü anlamı ile eğitsel olmaktan uzak olduğunu belirtmek gerekir (Aziz, 1977). Bu tür programlarla öncelikle eğitim seviyesinin çok düşük olduğu kırsal kesime ulaşarak ülkenin gelirinde önemli bir paya sahip olan tarım ekonomisi canlandırılmaya çalışılmıştır. Daha sonraları ise kadınlar ve çocuklar gibi kitlelere yönelik yayınlar yapılarak eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik yayınlar yapıldığı söylenebilir.

1951 yılında Öğretici Filmler Merkezi (ÖFM) kurulmuş ve uzaktan eğitim düşüncesi daha aktif ve somut bir şekilde gündeme gelmiştir. ÖFM’nin kurulması eğitim süreçlerinde teknolojinin aktif şekilde kullanılabilmesi açısından tecrübe edinimi sağlayan önemli bir gelişme olarak nitelendirilebilir.

Öğretici Filmler Merkezi (ÖFM) zaman içerisinde; Film Radyo Grafik Merkezi (FRGM), Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı (FRTEB), Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (EGİTEK) isimlerini almıştır.

1952 yılında İstanbul Radyosu tarafından hazırlanan ve yine kırsal kesime yönelik bilgilendirme amacı taşıyan, sohbet programı niteliğinde başka bir program hazırlanmıştır

(İşman, 1998). MEB bu tür çalışmaları destekleyebilmek için Radyo ile Eğitim Merkezi kurmuştur.

1953: Uzaktan eğitim uygulamalarının özel sektör tarafından ilk uygulaması, 1953 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın 420-5-2300 sayılı kararı ile kurulan FONO Açıköğretim Kurumu aracılığıyla gerçekleşmiştir. Açıköğretim Okulu ve Açıköğretim Fakültesi'nin kuruluşundan yıllar önce faaliyete başlayan FONO, uzaktan eğitim faaliyetlerini sistematik olarak yürüten ilk kurumdur. FONO, hem Avrupa hem Dünya Açıköğretim Birlikleri'nin aktif bir üyesidir.

FONO yabancı dil eğitimi 1953 yılının sonlarına doğru Aksaray'da bir apartman dairesinde başladı. O yıllarda İngiliz Filolojisi bölümünde öğrenci olan Şükrü Meriç, dünyada 'Correspondence Education' ismiyle başlayan yazışarak/mektupla uzaktan eğitim sistemini Türkiye'ye ilk getiren kişi oldu. 1968'de FONO, Avrupa Açıköğretim Birliği'ne üye oldu ve bu birliğin Türkiye'de gerçekleştirilen üç konferansına ev sahipliği yaptı. Bu bağlamda uzaktan eğitim çalışmalarının uluslararası işbirliğine açılması ve akademik çalışmalar yapılması bağlamında da bu etkinlik önemli bir gelişme olarak kabul edilebilir.

FONO'nun birçok kamu kurumuyla da çalışması olmuştur. Örneğin Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı ile 19.04.1996 tarihinde yapılan İşbirliği Protokolü ile 6 yıl süreyle Türkiye'nin dört bir yanındaki Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ve onların yakınları FONO Açıköğretim Kursları ile yabancı dil öğrenmişlerdir. Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Daire Başkanlığı ile 01.05.2001 tarihinde yapılan İşbirliği Protokolü kapsamında, Emniyet Teşkilatı'nda görevli personelin yabancı dil öğrenmesinde FONO yabancı dil eğitim setleri tercih edilmiştir. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile yapılan ikili görüşmeler sonunda 14.11.2006 yılında Muş Cezaevinde 4 yıl boyunca FONO Açıköğretim Kursları ile yabancı dil eğitimi verilmiştir. Görüldüğü üzere FONO Açıköğretim Kurumu 1953'te bir apartman dairesinde başlayan uzaktan eğitim macerası kurumsal bir şirket olarak devam etmiş ve birçok resmi kuruma bu bağlamda hizmet sunarak uzaktan eğitimin kabul edilebilirliğine büyük katkı sağlamıştır. FONO Açıköğretim Kurumu'nun hizmetleri sadece yabancı dil eğitimi ile sınırlı kalmamıştır. Yetişkin eğitimine de destek veren birçok eğitim FONO tarafından verilmiştir. Kullanılan öğretim malzemeleri kendi keline öğrenmeye uygun şekilde tasarlanmış, öğrenme sorumluluğunu öğrenene veren ve bu süreçte yapılandırılmış bir program sunan öğretim tasarımı sürecini işe koşmuştur. FONO tarafından verilen eğitimlerin bir diğer özelliği ise eğitimler tamamlandığında ölçme ve değerlendirme işlemlerinin yapılması ve öğrencilere sınav notlarına göre belge düzenlenebilmesidir.

1954 yılında Radyo Dairesi ile Tarım Bakanlığı'nın ortak çalışması olan 'Köyün Saati' programı hazırlanmıştır (İşman, 1998). Özellikle 1950'li yıllarda yapılan ve radyo yayınlarının yapılandırılmamış formatta olduğu ve hedeflenen kitlenin eğitim olanaklarına erişmekte zorluk yaşayan, tarım ile uğraşan yetişkin bireyler olması dikkat çekici olmakla beraber tesadüf değildir. Bu yıllarda yapılan çalışmalar bilinçlendirme, bilgilendirme ve informal eğitim yoluyla ekonomiye destek olma amacı taşımıştır.

II. Dönem -Yazışarak: Mektupla (1956-1975).

1956 yılında ilk defa uzaktan eğitim çalışmaları bir fikir olmanın ötesinde gerçek anlamda uygulamaya dönüşmüştür. 1925 yılında Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulan ve Ankara Adliye Hukuk Mektebi olarak bilinen Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü'nde yapılan çalışma ile banka personellerinin mektupla öğrenim yoluyla hizmet içi eğitimler almalarını amaçlayan bir uygulama yapılmıştır. Bu tarihten sonra uzun bir süre uzaktan eğitim uygulamaları yazışarak/mektupla gerçekleşmiştir.

1957: VI. Milli Eğitim Şurası'nda yaygın eğitim konusu gündeme gelmiş, ayrıntılı olarak incelenmiş ve yaygın eğitimin amacı, ilkeleri, yöntem ve araçları açıklanmış, çalışacak personel ve personelin yetiştirilmesi üzerinde durulmuştur (Çallı, İşman ve Torkul, 2001). Bu tarihe kadar yapılan Milli Eğitim Şuraları'nda yaygın eğitim masaya yatırılarak incelenmiş ve bir anlamda nasıl uygulanabileceğine yönelik eğitim camiası tarafından düşünsel bir hazırlık yapılmıştır.

1958 yılında ise Türk Eğitim Sistemi'nde uzaktan eğitim uygulamasında önemli bir gelişme yaşanmıştır. Bu gelişme, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Mektupla Öğretim Merkezi'nin kurulup dışardan okul bitirmek isteyenlere hazırlık kurslarının mektupla verilmeye başlanmasıdır. Uzaktan eğitimin sistematik bir şekilde verilmeye başlanması, uzaktan eğitimin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da kabul edilmesi açısından önem teşkil etmektedir.

1961 yılında MEB Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı, bazı teknik konuları mektupla öğretmek için ilk kez girişimde bulunmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı, mesleki ve teknik alanlarda mektupla öğretim yapmak üzere Mektupla Öğretim Merkezi'ni kurmuştur. Mektupla Öğretim Merkezi, süreleri 8 ile 24 ay arasında değişen on bir mesleki ve teknik konuda 'yetki belgesi' sınavlarına hazırlayıcı kurslar açmıştır (Fidan ve Okan, 1975). Bu girişim, Türkiye'de uzaktan eğitimin ilk ciddi uygulamalarından birisi olmuştur.

1962 yılında Radyo ile Eğitim Ünitesi kurulmuş ve daha sonra bu birim Film-Radyo-Grafik Merkezi olarak yeniden adlandırılmıştır.

1964: TRT'nin 1964 yılında yeniden örgütlenmesiyle radyo ile planlı bir şekilde yapılan eğitsel yayınlar dönemi başlamıştır (Aziz, 1982). Bu tarihte yapılan yasal düzenleme ile 'eğitim ve öğretime yardımcı olma görevi' yasal bir sorumluluk olarak TRT'ye verilmiştir (Aziz, 1975).

1966 yılında 1960 ve 1961 yılında yapılan çalışmaların devamı olarak Genel Müdürlük düzeyinde uzaktan eğitim faaliyetleri örgütlü ve sistematik bir şekilde yürütülmeye başlanmış ve 26.2.1966 tarihinde Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Alkan, 1981; Irmak, 1974). Bu girişimdeki amaç kalkınmanın gerektirdiği kritik insan gücü gereksinimini karşılamak, yükseköğretimdeki öğrenci birikimini azaltmak, büyük kitlelere eğitim hizmeti götürmek ve ülkedeki öğretim süreçlerinin etkililiğini artırmaktır (Alkan, 1981).

1973: 1958 yılında kurulan Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde (EİTİA) (Günümüzdeki Anadolu Üniversitesi) Televizyon ve Eğitim Enstitüsü kurulmuştur. Bu enstitüde o yıllarda yapılan çalışmalar daha sonraki yıllarda Anadolu Üniversitesinde yapılacak olan uzaktan eğitim çalışmalarına da yön vermiştir (Barkan, 1988; Özer, 1989; Demiray ve Adıyaman, 2002; Demiray, İnceelli ve Candemir, 2008; Kaya, 2002; Özkul, 2001). O yıllarda EİTİA bünyesinde TV ile kapalı devre eğitim, eğitim teknolojisi ve uzaktan eğitim konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde sempozyum ve konferans çalışmaları ile irdelenmeye çalışılmıştır. Bu yıllarda yapılan ve büyük tecrübe edinimi sağlayan çalışmalar yaklaşık bir 10 yıl sonra uzaktan eğitimin tam olarak faaliyete geçmesiyle birlikte Türk milli eğitiminde köklü değişikliklerin yaşanmasına ön ayak olmuştur.

1974: 9 Eylül 1974 tarihi, 'Türkiye Radyoları' açısından büyük önem taşımaktadır. Bu tarihe kadar 12 radyo istasyonu birbirinden bağımsız yayın yapıyor ve yalnızca haber bültenlerinde ortak yayına geçiyordu. Bu tarihten sonra ise TRT'nin gelişen teknik olanakları da dikkate alınarak, program açısından yeni bir düzenlemeye gidilmiş ve bağımsız yayın yapan radyolar kademeli olarak ortak bir yayın şebekesine bağlanmıştır. Bu yeni düzenlemeyle 3 yayın postası oluşturulmuştur. Bunlardan TRT 1'in ağırlıklı eğitim, TRT 2'nin kültür, TRT 3'ün ise müzik yayını yapması planlanmıştır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak örgün eğitimi destekleyen; 'Okul Radyosu' ile 'Yabancı Dil Dersleri' programları da hazırlanmıştır (Uzaktan Eğitim, 2015).

1974 yılında 1.7.1974 tarih ve 420-14053 sayılı Bakanlık onayı ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Mektupla Öğretim Merkezi'ne mektupla yükseköğretim sağlama işlevini vermiştir. Bu tarihte Mektupla Öğretim Merkezi'ne bağlı olarak Mesleki ve Teknik Öğretim Mektupla Öğretim Okulu adı ile bir de okul açılmıştır.

Mektupla Öğretim Okulu'nda mesleki-teknik kursların yanı sıra, bir yandan yükseköğretimdeki kapasite sorununun çözümüne yardımcı olmak, diğer yandan da var olan öğretmen açığını kapatmak amacıyla örgün Eğitim Enstitüsü, Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu, Yüksek Teknik Öğretmen Okulu ve Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu düzeylerinde iki, üç ve dört yıllık öğretmen yetiştirme programları ile Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü düzeyinde Sevk ve İdarecilik programlarını başlatmıştır. Bu programlara 1974-1975 öğretim yılında yaklaşık 50 bin öğrenci kaydedilmiştir. Mektupla Öğretim Merkezi 26.9.1975 gün ve 01/3745 sayılı Bakanlık Onayı ile kurulan Yaygın Yükseköğretim Kurumuna bağlanmıştır. Programlarda öğretim ortamı olarak basılı malzemelerle yaz uygulamaları işe koşulmuştur.

Ne var ki, Eğitim Enstitüsü düzeyindeki programlara yalnız iki öğretim yılı, mesleki ve teknik öğretim alanlarındaki yüksek öğretmen okulları ile Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü düzeyindeki programlara ise yalnız bir öğretim yılı öğrenci alınmıştır. Öğrenci alımının durdurulmasıyla, programlarda başarılı olan öğrencilerin, denk örgün eğitim kurumlarının ilgili bölümlerine yatay geçişleri yapılmıştır (Özdil, 1986).

1974 yılında uzaktan eğitimin yükseköğretim kademesindeki bu girişimlerinin yerini hükümet programlarında ve kalkınma planlarında yer alan hedefler doğrultusunda öğretim yapmak amacıyla Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) almıştır. YAYKUR'un kuruluş amacı; lise ve dengi okul çıkışlı öğrencilere, toplumumuzun ve ekonomimizin gereksinim duyduğu alanlarda modern eğitim teknolojisinin tüm gereklerini kullanarak öğretim olanağı sağlamak ve böylece yükseköğretim önündeki yığılmaya çözüm yolu bulmak ve 2 yıllık bir ön lisans eğitimi ile ara insan gücü kademesini yetiştirmektir.

Bu kurum, Üniversite Seçme Sınavı'na (ÜSS) katılarak hiçbir yükseköğretim kurumuna giremeyen adayları hedef kitle olarak belirlemiş ve kayıt hakkı tanımıştır. Eğitim Enstitüsü, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Ticaret Turizm Yüksek Öğretmen Okulu'nun mektupla öğretim programlarına yaklaşık 75 bin öğrenci kaydolmuştur. Bu sayı tüm yükseköğretim içinde %26,6'lık bir kapasite artışını ifade etmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere ülkemizde yükseköğretime yönelik yapılan uzaktan eğitim çalışmaları genellikle büyük kitleleri içerisinde barındıran sistemler olarak ortaya çıkmıştır. Ne var ki bu kapasite sorununa yanıt verebilecek planlı çalışmalar ancak 1982 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi ile başlamıştır.

YAYKUR kapsamındaki çalışma dışında 1978 yılında Yaygın Yükseköğretim Kurumu, Örgün Yükseköğretim Dairesi'ne yeni bir işlev vererek, görevdeki orta öğrenimli 140.000 kadar ilköğretim öğretmenine iki yıllık yükseköğretim kazandırılması hedeflendi. Yapılan

planlamaya göre, YAYKUR faaliyetlerinin 15 eğitim enstitüsünde 12 yılda tamamlanması gerekiyordu. Ancak bu dönemde yapılan girişimlerden başarılı sonuçlar alınamamıştır. 1979 yılında YAYKUR kapsamında yapılan çalışmalarda istenilen sonuçlara erişilemediği için bu kurumun faaliyetlerine son verilmiştir. Bu merkez 1983 yılında Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu adını almıştır (Kaya, 1996). Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu ilköğretim okulu mezunu ya da daha üst düzey öğrenim görmüş olanlara, uzaktan eğitim ya da gerektiğinde yüz yüze eğitim programları uygulayarak meslek kazandıran ve bu yolla onları yaşama hazırlayan bir kurumdur. Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu'nda elektrik tesisatçılığı alanında üç ayrı program uygulanmaktadır: Bunlar; 3. Sınıf, 2. Sınıf ve 1. Sınıf elektrik tesisatçılığı yetki belgesi eğitim programıdır. Sınavlarda başarılı olanlardan üç ya da beş aylık çalışma belgesi istenmektedir. Belgeleri kabul edilenler tekrar sınava alınmaktadır. Bu sözlü ve uygulamalı sınavlarda da başarılı olanlara 'Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi' verilmektedir.

1974 yılında yaşanan bir diğer önemli gelişme Deneme Yüksek Öğretmen Okuludur (DYÖÖ). Milli Eğitim Bakanlığı'nın 8 Mayıs 1974 gün ve 9731 sayılı onayında, tespit edilen alanlarda öğretim yapacak yüksek dereceli bir okul modeli çerçevesi içinde eğitim teknolojisi yoluyla eğitim yapılması öngörülmüştür. Bununla beraber istenilen hedeflere ulaşamadığı için bir yıl sonra bu okul kapatılmıştır.

Deneme Yüksek Öğretmen Okulu (DYÖÖ), Türkiye'de çağdaş anlamda uzaktan eğitimi uygulamak gibi önemli bir misyonu yüklenmiş bir girişimdir. DYÖÖ ile uzaktan eğitim çalışmaları deneysel amaçla kurulmuş yeni bir okulda yürütülmüştür. DYÖÖ ile mevcut durumu analiz etme ve uzaktan eğitim alanında tecrübe kazanma fırsatı yaşanmıştır.

III. Dönem - Görsel-İşitsel Araçlarla: Radyo-Televizyon (1976-1995).

1976: Bu tarihte televizyondan doğrudan gençliğe, işçiye ve belirli meslek gruplarına seslenen düzenli yayınlar yapılmıştır. Eğitsel nitelikli bu tür yayınlara 1976-1977 yıllarında YAYKUR uygulamasının televizyonla öğretimi de eklenmiş; böylece ilk kez üniversiteye giremeyen lise çıkışlı öğrencilere yükseköğretim okumada televizyon yardımcı bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Televizyonun yalnızca bir kitle haberleşme kanalı olarak kullanıldığı bu yayında YAYKUR programları Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanmıştır (Aziz, 1977).

1978: Bu tarihte Açıköğretim uygulamaları hakkında bir rapor düzenlenerek dönemin hükümetine sunulmuştur. Bu rapor ilerleyen yıllarda Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinin kurulmasına gerekçe ve dayanak olmuştur (Büyükerşen, 1989). Sunulan bu rapor

iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım ‘eğitim-üretim ilişkilerinde çağdaş sorunlar ve eğitim teknolojisi’ şeklindedir. İkinci kısım ise ‘TV ile eğitim konusunun Türkiye açısından irdelenmesi ve bir modelin genel esasları’ şeklindedir.

1980 ve 1990’lı yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak hizmet veren Okul Radyosu ve TV Okulu örgün eğitimi desteklerken, isteyen herkese yaygın eğitim olanağı sağlamıştır.

1981'de yürürlüğe giren ve Türk Yükseköğretimi’ni yeniden düzenleyen 2547 sayılı Kanun'un 5. ve 12. maddeleri ile Türk üniversitelerine ‘Sürekli ve Açıköğretim Yapmak’ hakkı yasal olarak tanınmıştır.

- Madde 5 – Yükseköğretim aşağıdaki ‘Ana ilkeler’ doğrultusunda planlanır, programlanır ve düzenlenir:
 - h) Yükseköğretim kurumlarının geliştirilmesi, verimlerinin artırılması, genişletilmesi ve bütün yurda yaygınlaştırılması amacına yönelik olarak yenilerinin açılması, öğretim elemanlarının yurt içinde ve dışında yetiştirilmeleri ve görevlendirilmeleri, üretim - insan gücü - eğitim unsurları arasında dengenin sağlanması, yükseköğretime ayrılan kaynakların ve ihtisas gücünün dağılımı, milli eğitim politikası ve kalkınma planları ilke ve hedefleri doğrultusunda ülke, çevre ve uygulama alanı ihtiyaçlarının karşılanması, örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim - öğretimi de kapsayacak şekilde planlanır ve gerçekleştirilir.
- Madde 12 – Bu kanundaki amaç ve ana ilkelere uygun olarak yükseköğretim kurumlarının görevleri;
 - d. Örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim yoluyla toplumun özellikle sanayileşme ve tarımda modernleşme alanlarında eğitilmesini sağlamak,
 - f. Eğitim - öğretim ve seferberliği içinde, örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim hizmetini üstlenen kurumlara katkıda bulunacak önlemleri almak,

1982: 20 Temmuz 1982’de çıkartılan 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Sürekli ve Açıköğretim yapma görevi, bilimsel ve teknolojik altyapıya sahip olan Anadolu Üniversitesine verilmiştir (Ek 1). Mevcut İletişim Bilimleri Fakültesi bünyesi içinden doğan Açıköğretim Fakültesi böylece ülke düzeyinde uzaktan öğretim hizmeti ile görevlendirilmiştir. 1982-1983 öğretim yılına İktisat ve İş İdaresi alanındaki iki uzaktan öğretim programı ile başlayan Açıköğretim Sistemi, bu tarihten sonra hizmet alanlarını sürekli genişletmiştir.

Açıköğretim yoluyla eğitim verme hakkının Anadolu Üniversitesi'ne verilmesinin bir tesadüf olmadığı, bu görevin arkasında 1970'li yıllardan başlayarak televizyon gibi kitle iletişim araçlarını kullanarak uzaktan eğitim çalışmaları yapan ve deneyim kazanan bir üniversite olduğunu hatırlatmak önemlidir. Anadolu Üniversitesi zaman içerisinde mevcut altyapısını da geliştirmiş, gerekli tecrübeyi edinmiş ve gerekli insan gücünü yetiştirerek bu görevi üstlenmiştir. Başka bir ifadeyle 1980'li yılların başında Anadolu Üniversitesi'ne verilen bu görev 1970'li yıllardan beri süregelen çalışmaların bir sonucudur. Bu bağlamda Anadolu Üniversitesi ülkemizde çağdaş anlamda uzaktan eğitim modeli ile yükseköğretim yapan ilk kurumdur

1986: Yükseköğretimde fırsat eşitliğini ülke sınırları ötesine taşımak amacıyla 1986 yılında Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim çalışmalarını ülkemiz vatandaşları için Batı Avrupa'da başlatmıştır (Büyükerşen ve Özgü, 1980).

1989: Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) Birimi uzaktan eğitim alanında araştırma, tasarım ve geliştirme yapmak amacıyla Açıköğretim Fakültesi bünyesinde 1989-90 öğretim yılında oluşturulmuştur (Mutlu, Özöğüt Erorta, Kip Kayabaş ve Kayabaş, 2014). Bu birim daha sonra Öğretim Teknolojileri Araştırma Geliştirme (ÖTAG) ismini almıştır. 1989 yılında Anadolu Üniversitesinde kurulan bu birim aracılığıyla uzaktan eğitim alanındaki ARGE çalışmalarına hız verilmiştir.

1991 yılında Fırat Üniversitesi ilk uzaktan eğitim uygulamasını e-posta yoluyla yapmıştır. E-posta hizmeti kullanılarak öğrencilerin yüksek lisans eğitimlerini tamamlamaları sağlanmıştır. 25.03.1991 tarihinde Fırat Üniversitesi Araştırma Fonu'na sunulan bir proje kapsamında 2 Ekim 1992'de kurulan yerel yayın yapan Fırat TV vasıtasıyla üniversitede düzenlenen sempozyumlar, toplantılar, dersler vb. faaliyetler kampüs içi ve dışında yayımlanmıştır. Fırat Üniversitesi televizyon yayın altyapısını kullanarak 1991 yılında televizyondan bilgisayar kursları düzenlemiştir. Bu eğitimlere katılıp başarılı olan öğrenenlere eğitim sonunda sertifika verilmiştir (Aslantaş, 2014). Bu çalışma bir kamu üniversitesinin uzaktan eğitim yoluyla bölgesel eğitime katkı sağlaması açısından ilgi çekicidir. Yapılan programlar genellikle bilgisayar kullanımına yönelik hazırlanmış ve bölge halkı tarafından da çok fazla ilgi görmüştür. Sertifika almaya yönelik düzenlenen bu programlara kaydolan öğrencilere, o dönemlerde üniversite tarafından bilgisayarlar kiraya verilmiş ve kursiyerler uygulamalı uzaktan eğitim çalışmalarını yürütmüşlerdir (Varol ve Kuç, 1993). 1999 yılı Mayıs ayında yapılan müracaat sonrasında, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun 18.08.1999/35 no'lu toplantısında alınan 5 no'lu karar çerçevesinde üniversiteye kapalı devre yayın yapma izni de verilmiştir (Fırat Televizyonu ve kapalı devre yayın sistemi birbirinden

farklı sistemlerdi. Kapalı Devre TV Sisteminin amacı, stüdyoda anlatılan bir dersin, aynı zamanda dört ayrı laboratuvardaki öğrenciler tarafından veya tam tersine bir laboratuvar da yapılan bir uygulamanın aynı anda diğer üç laboratuvar da ve stüdyoda bulunan öğrenciler tarafından seyredilebilmesini sağlamaktı). Fırat Televizyonu yayınları Rektörlükçe 18.05.2001 tarihinde durdurulmuştur. Bu durum Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na yazılı olarak bildirilmiştir. Bu arada kapalı devre TV yayınları da Kapalı Devre Televizyon Sistemi Kurma ve İşletme İzin Belgesi'nin geri istenmesi yüzünden aynı tarihte durdurulmuştur (Uzaktan Eğitim, 2014).

1992 Açıköğretim Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2 Haziran 1992 tarih ve 12633 sayılı yazısı ile kurulmuştur. Bu şekilde orta öğrenime devam edemeyen öğrenenlere uzaktan eğitimlerini tamamlama ve diploma alma olanağı tanınmıştır. Uzaktan eğitim teknolojilerini kullanarak öğretim hizmeti veren Açıköğretim Lisesi MEB Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı (FRTEB) bünyesinde kurulmuştur. 5 Ekim 1992 tarihinde ders geçme ve kredili sistemiyle öğretime başlayan Açıköğretim Lisesi'ne aynı yıl 44.000'den fazla öğrenci kayıt yaptırmıştır. Açıköğretim Lisesi'nin öğrenci sayısının beklenenden fazla olması ve iş yükünün artmış olması, FRTEB'in Açıköğretim Lisesiyle ilgili görevleri de üstlenecek biçimde yeniden yapılanmasını gerektirmiştir. Böylece FRTEB, Milli Eğitim Bakanı'nın 24.2.1993 tarih ve 93/461/321 sayılı onayı ile Açıköğretim Lisesi'nin görevlerini de yürütecek biçimde Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı olarak yapılandırılmıştır. FRTEB, bir yandan Milli Eğitim Bakanlığı ile Dünya Bankası arasında yürütülen Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, diğer yandan da FRTEB'in var olan teknik altyapısıyla desteklenmiştir. Böylece, yürütülen Açıköğretim Lisesi hizmetlerinde ve Açıköğretim Lisesi Programı'nın öğrencilere sunmada yararlanılan materyallerin üretiminde nicelik ve nitelik yönünden belirgin gelişmeler sağlanmıştır. Açıköğretim Lisesi, 1995-1996 öğretim yılında mesleki eğitimin de uygulandığı çok amaçlı liseye dönüşmüştür.

Hem ders kitaplarının niteliğini yükseltmek, hem de uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilgili karşılaşılan sorunları en aza indirebilmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ile Anadolu Üniversitesi arasında Ağustos 1993'de bir protokol yapılmıştır. Söz konusu protokol ile ders kitaplarının yazım ve üretim süreçleri ile ilgili işlemler Anadolu Üniversitesi'ne verilmiştir.

Film Radyo ve televizyonla Eğitim başkanlığı ile Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü 03.04.1998 tarih ve 4359 sayılı kanunla hizmetlerini Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü adı altında toplamıştır. Açık Öğretim Lisesi 3 Nisan 1998 tarihinden itibaren Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyetlerini sürdürmüştür. Açık Öğretim Lisesi

halen faaliyetlerini, 14 Eylül 2011 tarih ve 652 sayılı kanun hükmünde kararname ile kurulan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde sürdürmektedir.

1993'te Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi, 496 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile günün eğitim gereksinimlerine göre yeniden yapılandırılmış ve İktisat ve İşletme programları dörder yıllık fakülterele dönüştürülmüştür. Açıköğretim Fakültesi de açıköğretim ile uygulamaya yönelik işleri yapmakla ve ön lisans, lisans tamamlama ve her türlü sertifika programlarını yürütmekle görevlendirilmiştir.

1993 yılında Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi'nin yeniden yapılandırılması sürecinde Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı kurulmuştur.

1995 yılında Fırat Üniversitesinde YÖK/Dünya Bankası Endüstriyel Eğitim Projesi kapsamında üniversitede düzenlenen Bilgisayar Sistemleri Teknolojisi dersleri kaydedilerek yayınlanmış ve Türkiye'de yer alan farklı yükseköğretim kurumlarına mensup 32 katılımcının dersleri tekrar etme olanağı sağlanmıştır. Aynı yıl içerisinde MEB'e bağlı 132 öğretmene hizmet içi eğitim verilmiş ve katılımcıların hem yüz yüze hem de yaygın eğitimden faydalanmalarına olanak tanınmıştır (Aslantaş, 2014). Bu bağlamda 1995 yılı Fırat Üniversitesi'nde sertifika programlarının uzaktan eğitim yoluyla sağlandığı yıl olarak ta değerlendirilebilir.

IV. Dönem - Bilişim Tabanlı: İnternet-Web (1996-...)

1996 yılında Bilkent Üniversitesi video konferans sistemini kurarak bazı derslerin ABD'den yürütülmesi denemelerini yapmıştır. 'New York on Air' isimli program aracılığıyla uzaktan eğitim kapsamında bazı dersler video konferans sistemi aracılığıyla Bilkent'in New York ofisinde bulunan Profesör Jonas Prager tarafından verilmiştir.

1996 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Enformatik Enstitüsü'nün öncülüğünde Türkiye'de internet üzerinden uzaktan eğitim uygulamaları başlatılmıştır. Üniversite aynı zamanda internet üzerinden radyo yayınları yapmaya bu tarihte başlamıştır. Enformatik Enstitüsü tarafından yürütülen proje kapsamında Web üzerinden sertifika vermeye yönelik bilişim alanında dersler açılmış ve bazı üniversitelerden öğretim elemanları sertifika programlarını almışlardır.

1996 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Uzaktan öğretim Merkezi (UZEM) İTÜ Senato'sunun 4.4.1996 tarihli kararıyla kurulmuş bir uygulama ve eğitim merkezi olup, o tarihten bu yana İstanbul Teknik Üniversitesi'ndeki uzaktan eğitim ve teknoloji destekli eğitim etkinlikleri yürütmektedir. Merkez ile bağlantılı olarak yürütülen İTÜ Uzaktan Eğitim Projesi, bir bütün olarak İstanbul Teknik Üniversitesi'nin en önemli atılım projelerinden biri olmuştur.

İTÜ UZEM, çalışmalarına İTÜ'nün Merkez ve şehir kampüslerini kapsayacak bir uzaktan eğitim teknik altyapısını kurmakla başlamış ve bu kapsamda Maslak Merkez Kampüsü'nde 200, Maçka Şehir Kampüsü'nde ise 120 öğrenci kapasiteli birer uzaktan eğitim stüdyosu kurulmuştur. Bu stüdyolara 2000 yılında Gümüşsuyu Kampüsü'nde kurulan 80 öğrenci kapasiteli, tam donanımlı bir uzaktan eğitim stüdyosu daha eklenmiştir. Bu altyapının tümü İTÜ Araştırma Fonu ve DPT destekli projelerle kurulmuştur.

1996: Anadolu Üniversitesi tüm dünyada öğrenci sayısı ile uzaktan eğitim alanında eğitim veren üniversiteler arasında *Mega Üniversiteler* listesinde yer aldı (Daniel, 1996).

1997 yılında Açık İlköğretim Okulu Milli Eğitim Bakanlığı'nın 15 Eylül 1997 tarihli ve 1651 sayılı onayı ile kurulmuştur. Bu kurum da Açıköğretim Lisesi gibi FRTEB'in bünyesinde yer almıştır. Açık İlköğretim Okulunun kurulmasıyla birlikte 15 yaşından gün alanlardan ilköğretim mezunlarına, ortaokulların birinci, ikinci ya da üçüncü sınıflarından ayrılanlara, ilköğretim okullarının altıncı, yedinci ya da sekizinci sınıfından ayrılanlara, ortaokulu dışarıdan bitirmek için kayıt yaptırmış olanlara ve yurt dışında öğrenim görüp denklik yaptıranlara uzaktan eğitim alma olanağı sağlanmıştır. Açık İlköğretim Okulu'na 1998-1999 öğretim yılı için öğrenci kayıt işlemleri 15 Nisan 1998 tarihinde başlatılmıştır. 17 Temmuz 1998 tarihinde tamamlanan kayıt işlemleri sırasında 70.000 dolayında öğrenci bu kuruma kayıt yaptırmıştır.

Uluğ ve Kaya tarafından hazırlanan bir raporda, uzaktan eğitim yaklaşımının ne olduğu, ilköğretimin kavramsal çerçevesi, yasal boyutları, milli eğitim şuralarındaki yeri ve şura kararlarının yansımaları, sayısal göstergeleri, uzaktan eğitim yaklaşımıyla ilköğretime hangi ilkelere uyularak nasıl geçilmesi ve böyle bir ilköğretimin nasıl uygulanması gerektiği ortaya konmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilgili yöneticileri tarafından incelenmiş olan bu rapor ve zamanında öğrenim görememiş olan birçok kişinin, kendilerine hiçbir öğretim desteği verilmediği, başarıları kişisel girişimlerine ve çabalarına, hatta rastlantılara bırakıldığı halde ilköğretim basamağındaki ortaokulları dışarıdan bitirmek istemesi, ülkemizde Açık İlköğretim Okulu'nun kurulmasına katkı getirmiştir. Açık İlköğretim Okulu ile cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren gerçekleştirilmeye çalışılan temel eğitimin yaygınlaştırılması amacına yönelik büyük bir katkı sağlanmıştır.

1997 yılında Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu kurulmuştur. Kurumun yönetmeliği, 10.10.1983 Tarih ve 2149 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmıştır. Kurulduğu tarihte Çıraçlık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu 04.03.1999 Tarih ve 1040 sayılı Bakan Oluru ile Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu ilköğretim okulu mezunu ya da daha üst düzey öğrenim görmüş olanlara, uzaktan eğitim ya da gerektiğinde yüz yüze

eğitim programları uygulayarak meslek kazandıran ve bu yolla onları yaşama hazırlayan bir kurumdur.

1997 TÜBİTAK-BİLTEN UE Fizibilite Çalışması ve Raporu hazırlandı.

1998: Anadolu Üniversitesi'nden Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne görüntülü konferans ile uzaktan ders sunumu gerçekleşti.

1998 yılında ODTÜ'de İDE-A (İnternet'e Dayalı Eğitim Asenkron) Projesi kapsamında Bilgi Teknolojileri Sertifika Programı'nı başlatmıştır. İDE-A öncelikli olarak yaygınlaştırılmasında yarar görülen konulara ilişkin bir dizi eğitim programını içeren bir projedir.

1999: Üniversitelerde bilgi teknolojileri konusunda ilgili grupları bir araya getirerek, bilgi teknolojileri altyapısı, kullanımı, eğitimi ve üretimini tüm boyutlarıyla tanıtmak, tartışmak, tecrübeleri paylaşmak ve ortak politika oluşturmak amaçlarıyla Akademik Bilişim Konferansı'nın ilki 18-20 Mart 1999 tarihinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde yapıldı.

1999: 'Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği', 14 Aralık 1999 tarihli ve 23906 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı. Bu gelişmeyle beraber Enformatik Milli Komitesi oluşturuldu. Ayrıca üniversitelerin bağımsız program açmalarına izin verilmiş, ders ve programların akreditasyon süreci düzenlemiştir.

1999 yılında Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) desteklediği 'Üniversiteler arası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yüksek Öğretim' çalışmaları sonucunda Fırat Üniversitesi öğretim elemanları aracılığıyla Robotik dersi çevrimiçi ortamda yayınlanmıştır. Uzaktan eğitim programı çerçevesinde 2000-2001 öğretim yılı Bahar Dönemi'nde Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Elektrik-Elektronik Bölümü'nün bazı öğrencilerine, 2001-2002 öğretim yılı Güz döneminde de Sakarya Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik ve Bilgisayar Bölümü son sınıfında okuyan bazı öğrencilerine seçmeli ders olarak verilmiştir. 2001-2002 Bahar Dönemi'nde Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nin bazı öğrencileri Robotik dersini İnternet üzerinden takip etmiştir. Robotik isimli bu dersin senaryosu, video çekimleri görsel animasyonları, kurgusu ve diğer benzeri işlemlerinin tümü Fırat Televizyonu stüdyolarında hazırlanmıştır.

1999 tarihinde Ahmet Yesevi Üniversitesi ile Gazi Üniversitesi Rektörlükleri arasında Lisansüstü Eğitim Protokolü imzalanmıştır. Bu protokol ve yönergeye uygun olarak Ahmet Yesevi Üniversitesi video-konferans sistemi ile İşletme Yüksek Lisans ve Turizm İşletmeciliği Yüksek Lisans eğitimlerini yürütmüş ve Türkiye, Kazakistan ve diğer Türk Dünyası vatandaşları arasından mezunlar vermiştir.

1999: Uzaktan eğitim alanında teorik ve uygulamaya dayalı eğitimin verilmesi ve bu alanda uzman kişilerin yetişmesi için Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı'na bağlı Türkiye'nin ilk 'Uzaktan Eğitim' Tezli Yüksek Lisans Programı açıldı.

2000: Ülkemizde İngilizce yayınlanan uluslararası ilk uzaktan eğitim dergisi TOJDE (The Turkish Online Journal of Distance Education) Prof. Dr. Uğur Demiray editörlüğünde kurulmuş ve alandaki önemli akademik dergilerden birisi haline gelmiştir. 2015 yılında derginin editörlüğünü Prof. Dr. T. Volkan Yüzer devralmıştır.

2000: İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde web tabanlı uzaktan eğitim programları gerçekleştirilmiş ve YÖK tarafından onaylı e-MBA (yüksek lisans) programı oluşturulmuştur. Bu programlar Enformatik Milli Komitesi'nin 18.09.2000 tarihli 8. toplantısında kararlaştırılmıştır. Vakıf üniversitesi olarak hizmet veren İstanbul Bilgi Üniversitesi bu hamlesiyle Türkiye'de internet tabanlı uzaktan eğitim sistemini resmi olarak başlatan ilk özel üniversite olmuştur (Çukadar ve Çelik, 2003; Samur, Akgün ve Duman, 2011).

2000 yılında Sakarya Üniversitesi 1997 yılından beri süregelen çalışmalarının sonucunda IBM Türk'le gerçekleştirdiği işbirliği kapsamında lisans programlarında internet destekli uzaktan eğitim uygulamasını gerçekleştirmiştir. 1999 yılından beri Enformatik Bölümü tarafından verilen derslerin e-öğrenme yoluyla verilmesi düşüncesi güçlenmiştir. Uzaktan eğitim alanındaki uzman kadrosunu güçlendiren üniversite akademik çalışmalar üretmiş ve bir kısım personelinin Amerika Birleşik Devletlerinde Iowa Devlet Üniversitesi'nde eğitim almasını sağlamıştır. Bu gelişmelerin sonucunda yükseköğretim düzeyinde e-öğrenme hizmetlerinin verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu bağlamda Sakarya Üniversitesinde IBM'in Lotus Learning Space platformunun kullanılması kararlaştırılmış ve 2000 yılında Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Projesi'ne başlanmıştır. Mühendislik fakültesinde başlatılan pilot uygulama kapsamında 200'e yakın öğrenci, ilk dönem açılan Bilgi Teknolojileri Kullanımı, Logic Devreler ve Bilgisayar Destekli Çizim başlıklı üç temel dersi internet üzerinden takip etmeye başlamış, 2001 bahar döneminde ise bu sayı ziyaretçi öğrencilerle birlikte 1500'e ulaşmıştır. (Bayam ve Aksoy, 2002). Bu dönem içerisinde Sakarya Üniversitesi, YÖK'e bağlı Enformatik Milli Komitesi tarafından Türkiye'de kabul edilen 4 Sunucu Üniversite dersinden 2'sini vermeye hak kazanarak Sunucu Üniversite Statüsü'ne kavuşmuştur. Sunucu Üniversiteler, YÖK tarafından kabul edilen Sunucu Üniversite derslerini diğer üniversitelerin öğrencilerine internet yoluyla verebilmektedir. Örneğin YÖK tarafından kabul edilen Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı ve Bilgisayar Destekli Teknik Resim derslerini Anadolu'daki herhangi bir üniversite, ayrıca ders hazırlamaya gerek kalmaksızın internet aracılığıyla

öğrencilerine verebilecektir. 2002-2003 öğretim yılının hemen öncesinde Türkiye’de bir ilk olarak Uzaktan Öğretim Ön lisans Programlarının açılmasına YÖK tarafından karar verilmiştir. Sakarya Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi Türkiye’deki ilk Uzaktan Öğretim Ön lisans Programları Projesini gerçekleştirmeye uygun görülen üniversite olarak belirlenmiştir. Bu proje kapsamında Anadolu Üniversitesinde açılan Bilgi Yönetimi Programına karşılık Sakarya Üniversitesi Bilgi Yönetimi ve Bilgisayar Programcılığı Ön lisans Programlarını açmıştır. Bu programlar 500’er kişilik kontenjanlarla oluşturulmuştur. Yine bu yıllarda tamamen uzaktan öğretim yoluyla hizmet vermesi planlanan Sakarya Üniversitesi Adapazarı Meslek Yüksekokulu hizmete girmiştir (Bayam ve Aksoy, 2002; Çallı, Bayam ve Karacadağ, 2002). Bu bilgiler ışığında Sakarya Üniversitesinin e-öğrenme sürecini yükseköğretimde etkili bir şekilde kullanabilen öncü üniversitelerden birisi olduğu söylenebilir.

2001: UE Yönetmeliği Kapsamında Dersler/Programlar Açılmaya Başlandı (Somuncuoğlu, 2005).

2001: Türkiye’nin internete dayalı ilk önlisans programı olarak Bilgi Yönetimi programı Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi’nde açıldı (Mutlu, Özögüt Erorta, Kip Kayabaş ve Kayabaş, 2014).

2001: Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı ilk ve orta öğretimde giderek artan yabancı dil öğretmeni talebini karşılamada destek olmak amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı ile Anadolu Üniversitesi’nin ortak bir projesi olarak 2000-2001 öğretim yılında başlatılmıştır (Mutlu, Özögüt Erorta, Kip Kayabaş ve Kayabaş, 2014).

2001 yılında Ahmet Yesevi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Fakültesi Türk dünyasına yönelik bilgisayar iletişim ağı (internet) ortamında etkileşimli (interaktif) olarak uzaktan eğitim faaliyetlerini başlatmaya karar vermiştir. Alınan bu karar doğrultusunda yeniden teşkilatlandırılan Türkistan Uzaktan Eğitim Fakültesi 2002-2003 Eğitim-Öğretim yılından itibaren internet ortamında uzaktan eğitim programlarını başlatmış, yüksek öğretimin önündeki zaman ve mekan bağlamındaki engelleri ortadan kaldırmış, iş veya özel hayatına ait sebeplerle üniversiteye devam etme imkanı bulamayan veya Türkiye Türkçesi ile öğrenim görme arzusuna rağmen dünyanın farklı bölgelerinde yaşıyor olmaları sebebiyle buna imkan bulamayan insanlara yeni bir eğitim fırsatı yaratmıştır.

2002: Uluslararası yayın yapan bir diğer önemli akademik dergi The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET) Prof. Dr. Aytekin İŞMAN editörlüğünde yayınlanmaya başladı.

2005: YÖK Uzaktan Eğitim Komisyonu kuruldu.

2006: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı'na bağlı Türkiye'nin ilk 'Uzaktan Eğitim Doktora' programı açıldı. Bu program ile uzaktan eğitim alanında akademik alanda uzman öğretim elemanlarının yetiştirilmesinin önü açılmıştır.

2007: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi yönetiminde 2006 ve 2007 yıllarında bir dizi Avrupa ülkesinde anadili Türkçe olanlar ve Türkçe'yi ikinci dil olarak kullananlar üzerinde kapsamlı bir saha araştırması gerçekleştirildi. Bu araştırmalar sonucunda bireylerde Türkçe öğrenmeye ve Türkçe bilgisi geliştirmeye yönelik bir gereksinim bulunduğu ve bu gereksinime yönelik öğretimin uzaktan eğitimle ve özellikle e-öğrenme ile verilebileceği öngörülmüş ve 2007-2008 öğretim yılında Türkçe Sertifika Programı başlatılmıştır (Ulutak, 2007).

2009 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi (İÜ) bünyesinde uzaktan eğitim programları, 2011 yılından itibaren de açıköğretim programları Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (AUZEF) aracılığıyla verilmeye başlanmıştır.

2009: Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (ATAUZEM) 23 Temmuz 2009 tarihinde kurulmuştur.

2010 İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi kuruldu. 2011-2012 eğitim öğretim yılında faaliyetlerine başladı.

2010 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi 02.06.2010 tarih ve 27599 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 14.04.2010 tarih ve 342 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur.

2010 yılı itibariyle Anadolu Üniversitesi'nin yanı sıra, Bakanlar Kurulu Kararlarıyla İstanbul Üniversitesi bünyesinde Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi bünyesinde de Açıköğretim Fakültesi kurulmuştur. Söz konusu Fakültele 2011-2012 öğretim yılından itibaren öğrenci kabul edilmeye başlanmıştır. Böylelikle 2010 yılından sonra açıköğretim faaliyetleri üç devlet üniversitesi aracılığıyla verilmeye başlanmıştır.

2011: Yükseköğretimde 25.02.2011 tarihli Torba yasadaki 44. ve 46. Madde ile uzaktan eğitim yasal olarak meşrulaştırılmıştır. 2011 yılında çıkarılan 6111 sayılı Kanun kapsamında ise 2547 sayılı Kanununun 44. ve 46. maddelerinde değişiklik yapılmış; 44. madde Türk yükseköğretiminde birinci öğretim, ikinci öğretim ve açık öğretimin yanına yeni bir öğretim biçimi olarak 'uzaktan öğretim' tanımlanmıştır (Özarslan ve Ozan, 2014).

2012: 10 Mayıs 2012 tarihinde İstanbul Üniversitesi Baltalimanı sosyal tesislerinde Uzaktan Eğitim Ulusal Sorunlar Çalıştayı düzenlendi.

2013: Anadolu Üniversitesi ‘Akadema’, Atatürk Üniversitesi ise ‘Atademix’ ile Kitlesele Açık Çevrimiçi Ders (KAÇD/MOOC: Massive Open Online Course) uygulamalarını başlattı.

2014 Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Uzaktan Eğitim Anabilim Dalına bağlı Türkiye’de ilk defa Uzaktan Eğitim Online Tezsiz Yüksek Lisans Programı açıldı.

2014: YÖK tarafından yükseköğretim kurumlarında uzaktan öğretime ilişkin usul ve esaslar belirlendi. Yapılan bu çalışmada uzaktan eğitim ‘yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanı ve öğrencilerin aynı mekânda eşzamanlı veya eşzamansız bulunma zorunluluğu olmaksızın bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı olarak öğretim faaliyetlerinin planlandığı ve yürütüldüğü önlisans, lisans ve lisansüstü uzaktan öğretim programları’ şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca yükseköğretim kurumlarında birinci ve ikinci öğretim programlarında derslerin en fazla % 30’unun sadece uzaktan öğretim yolu ile veya hem örgün öğretim yoluyla hem de uzaktan öğretim yoluyla verilebileceği kararlaştırıldı. Bu gelişmeden sonra yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitim uygulama ve araştırma merkezlerinin (UZEM) sayısında hızlı artış gözlenmiştir. Bu bağlamda da uzaktan öğretim faaliyetlerinin tüm yükseköğretim kurumlarında yakın zamanda önemli bir öğretim modeli olacağına işaret etmektedir.

2015: Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd) Prof. Dr. Gülsün Kurubacak editörlüğünde uzaktan eğitim alanında Türkçe yayın yapan akademik bir dergi olarak yayın hayatına başladı.

2015: Açık ve Uzaktan Öğrenme Üniversitelerarası Kurul tarafından Ekim 2015’te doçentlik alanı olarak kabul edildi. Yaşanan bu gelişme ile uzaktan eğitim alanında yapılacak akademik çalışmaların nicelik ve nitelik bakımından artmasının önü açıldığı gibi akademisyenlerin bu alanda uzmanlaşmalarının da önü açılmış oldu.

2016: Alandaki Türkçe kavram karmaşasını gidermek amacı uzaktan eğitim sözlüğü oluşturuldu ve çevrimiçi olarak erişime açıldı: <http://auosozluk.anadolu.edu.tr>

Uzaktan Eğitim Alanındaki Araştırma Eğilimleri

Ülkemizde uzaktan eğitim alanındaki araştırma eğilimlerini belirlemeye yönelik bir dizi çalışma yapılmıştır (Salar, 2009; Horzum vd., 2013; Bozkurt, Genc-Kumtepe, Kumtepe, Erdem-Aydin, Bozkaya, & Aydın, 2015; Durak, Çankaya, Yunkul, Urfa, Toprakliklioglu, Arda ve İnam, 2017; Gökmen, Uysal, Yaşar, Kırksekiz, Güvendi ve Horzum, 2017). Bu çalışmalarda dikkat çeken noktalar ise şu şekildedir. Özellikle 2000 yılının başlarından itibaren uzaktan eğitim alanındaki çalışmalarda artış gözlenmiştir (Salar, 2009; Horzum, 2013; Bozkurt vd., 2015; Durak vd., 2017;). Yapılan çalışmalar genellikle uzaktan eğitim alanında teknoloji

kullanımına ve çevrimiçi öğrenme ortamlarına yöneliktir (Salar, 2009; Horzum, 2013; Bozkurt vd., 2015; Durak vd., 2017). Çalışmalarda sıklıkla kullanılan anahtar kelimeler ‘uzaktan eğitim, uzaktan öğrenme, e-öğrenme, çevrimiçi öğrenme’ şeklindedir (Bozkurt vd., 2015; Durak vd., 2017). Uzaktan eğitim alanında yapılan çalışmalarda özellikle Web ve internet teknolojilerine yönelik bir eğilim görülmektedir. Çalışmalar her ne kadar yoğun olarak teknoloji kullanımı ve çevrimiçi öğrenme ortamlarını ele alsa da, yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarında kuramsal bakış açısının yeterince ele alınmadığı belirtilmiştir (Bozkurt vd., 2015; Durak vd., 2017). Yöntem olarak bilimsel açıdan nicel çalışmalar ağır basmaktadır (Bozkurt vd., 2015; Durak vd., 2017; Gökmen vd., 2017). Yüksek lisans çalışmalarında Gazi Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi ağırlıklı olarak uzaktan eğitim yüksek lisans çalışmaları yapan kurumlardır (Durak vd., 2017). Bununla beraber doktora çalışmalarında en çok katkının Anadolu Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, ve Sakarya Üniversitesi tarafından yapıldığı görülmektedir (Bozkurt vd., 2015). Yüksek lisans ve doktora çalışmalarında uzaktan eğitimin araştırma alanları bağlamında (Zawacki-Richter, 2009) eğitim teknolojisi, öğretim tasarımı, öğrenen özellikleri ve uzaktan eğitim sistemleri ve kurumlarına yönelik çalışmaların sıklıkla yapıldığı görülmektedir. Bununla beraber ‘erişim, eşitlik ve etik; eğitimin küreselleşmesi ve kültürlerarası konular; kuramlar ve modeller; yenilik ve değişim; yönetim ve organizasyon; maliyet ve fayda; öğrenen destek hizmetleri; mesleki gelişim ve öğretim elemanı desteği; uzaktan eğitimde araştırma modelleri ve bilgi transferi; kalite güvencesi; öğrenme topluluklarında etkileşim ve iletişim’ alanlarında çalışmaların yeterli sayıda olmadığı belirtilmiştir (Bozkurt vd., 2015; Durak vd., 2017).

Kendi Küllerinden Doğan Bir Üniversite: Anadolu Üniversitesi

Çalışmanın bu kısmında Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihi açısından bir dönüm noktası olan Anadolu Üniversitesi’nin nasıl kurulduğu anlatılmıştır. Küçük bir üniversite iken milyonları bulan öğrenci sayısı ile bir *Mega Üniversite* olarak (Daniel, 1996) dünyanın en büyük üniversitelerinden birisi haline gelen Anadolu Üniversitesi’nin nasıl bir tohumdan asırlık bir çınar ağacına dönüştüğünün hikayesi oldukça ilginçtir. Aşağıda açıklandığı üzere Anadolu Üniversitesi’nin kuruluşu uzun zaman önce planlanan bir yaşamboyu öğrenme modelinin zaman içerisinde nasıl olgunlaştığıyla ilgili olduğu kadar ilginç tesadüflerin de bir sonucudur.

Çalışmanın bu kısmında yer alan olaylar anlatılırken Yılmaz Büyükerşen’in (2009) *Zamanı Durduran Saat* isimli kitabından ve yine Yılmaz Büyükerşen’in (2013) *Anadolu*

Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi 30. Yıl Etkinliği'nde yaptığı açılış konuşmasından yararlanılmıştır.

Açıköğretim düşüncesi Yılmaz Büyükerşen'in ilk olarak 1966 yılında bulunduğu sıralarda tanıştığı bir düşünceydi. Bu tarihte İngiltere'de işçi partisi iktidardaydı ve Wilson, İngiliz vatandaşlarına açıköğretim yoluyla yükseköğretimde eğitim vaadinde bulunuyordu.

O yıllarda Türkiye'de yükseköğretim kapasite olarak taleplere karşılık veremiyordu ve üniversitelere bu yüzden giremeyen çok sayıda kişi vardı. Ancak bu düşüncenin canlanması için 1970'li yıllar beklendi. Büyükerşen, 1970 yılında Türkiye'ye dönünce 'uzaktan eğitim' veya 'duvarsız üniversite' ismini verdiği bu yaşamboyu öğrenme modelini gazetelerde yazdığı köşe yazılarında ve konferanslarda fikir olarak yaymaya çalışmıştır.

Büyükerşen niçin 1970'li yılların beklendiğini ise şu şekilde ifade etmektedir: *"1970'li yıllarda akademi [Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi] başkan yardımcısıydım. Aynı zamanda Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde ve Emek'teki Bankacılık Sigortacılık Yüksekokulu'nda derslere de gidiyordum. Hem ders veriyor hem de akademinin Ankara bürokrasisindeki işlerini takip ediyordum. Gidince gece kalmam gerekiyorsa, İzmir Caddesi'ndeki Barikan Otel'inde kalıyordum. Barikan Oteli'nin yanında Amerikan Pazarı denilen yerde, Avrupa'dan işçilerin getirdikleri malları taliplilerine sundukları mağazalar vardı. Akşamüzerleri yemeğe çıktığımda, oralarda dolaşarak vakit öldürürdüm. Yine böyle bir akşamüstü yürüyüşü yaparken, o mağazaların vitrinlerine bakıyordum. Bir vitrindeki televizyon ekranında kendimi gördüm. Dikkatimi çekti. Baktım vitrinin bir köşesine küçük bir kamera koymuşlar. Şimdiki güvenlik kameralarının tipinde küçük bir Philips kameraydı. Vitrinin önünden geçenlerin görüntüsünü televizyon alıcısının ekranına veriyordu. Gelip geçenler veya vitrinin önünde durup vitrindeki eşyalara bakanlar kendi görüntülerini izliyorlardı. İçeriye girmek dürtüsü belirdi bende. Girdim. Televizyon ile kameranın kaç lira olduğunu sordum. Yanında Japon yapımı küçük Akai marka piknik videoteybi de vardı. Kamerayla istenirse bir videoteybe kayıt yapılabilirdi. Biri Alman TV alıcısı, birisi Japon videoteyp, biri de Hollanda malı küçük bir kameraydı"* (s.238-239).

Büyükerşen bu kamera setinin o zamanki parayla 30000 lira olduğunu öğrenir ve böyle bir sistemin açıköğretim sisteminde de kullanılabileceği düşüncesiyle gerekli parayı bulmaya çalışır. Bunun için daha önceden tanıdığı Milli Eğitim Bakanı Orhan Oğuz'a gider ve akademide daha önceden kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu Enstitüsü'nün fonundan gerekli paranın sağlanması için destek ister. *"Şu fondan harcama yapıp Amerikan Pazarında bulduğum üç parça televizyon teçhizatını alalım ki, ben açıköğretim için gerekli pilot tesisi*

kurup deneme çalışmalarına başlayabileyim” der (s. 240). Bu şekilde fondan gerekli parayı edinin ilk basit kapalı devre sistemin üç temel cihazını ediniz.

Eskişehir’e dönünce bazı teknik bilgileri edindikten sonra teknik işlerden anlayan tanıdıkları, odacısı, kalorifer teknisyenleriyle beraber TV stüdyosunu kurmaya çalışır. Eldeki imkânlar kısıtlıdır. Duvarlara akustiği sağlayabilmek için cam yünü yapıştırıp, üzerlerini delikli kontralitlerle kaplarlar. Kameranın tripoduna bile eski su borularının kullanılmasıyla kalorifer teknisyeni tarafından yapılır. Sonradan edindikleri desteklerle birkaç tane daha televizyon alıcısı alıp bunları dersliklere koyup, kapalı devre TV sistemiyle bir derslikte anlatılan dersi aynı anda birden fazla derslikte yayınlama fırsatını yakalarlar. Bununla beraber kapalı devre TV sistemiyle yetinmeyerek bir verici cihazla Eskişehir’e yayın yapma isteği oluşur. Bununla beraber o tarihte TRT dışında hiçbir kurumun yayın yapmasına izin verilmiyordu. Ancak açıköğretime giden yolda deneyim kazanabilmek için bu engelin aşılması gerekiyordu.

Bu sırada tarih 1971’i göstermektedir ve Türkiye bir ara rejimden geçmekteydi. Birçok engel aşılarak Viyana’dan bir verici alınması kararlaştırılır. Ancak gerekli döviz de sağlandıktan sonra Avusturya Viyana’dan Hirshman firmasından yarı profesyonel doğrusal amplifier dedikleri görüntü ve ses dalgalarını güçlendirerek yayın bir cihaz ile dupol antenin alınmasına karar verilir. Ancak zamanın şartlarından dolayı bu teçhizatın getirilmesi sıkıntılı bir durumdur. Bununla beraber zamanında Eskişehir-Kütahya sıkıyönetim komutanının da desteğiyle ihtiyaç duyulan teçhizat İtalya’dan Eskişehir’e gelecek bir uçakla sessiz sedasız bir şekilde getirilir ve Eskişehir’de ilk defa siyah beyaz yayın yapılma olanağı bulunur. O tarihlerde bu yayın Eskişehir’de büyük bir olay olarak halkın ilgisini çekmiştir.

1970’li yıllarda sadece TRT’nin yayın yapmasına izin verilmekteydi ve dolayısıyla akademiden yapılan yayınlar korsan televizyon yayıncılığı kapsamına giriyordu ve bir süre sonra TRT Akademi’den açık (korsan) yayın yapıldığının haberini alır. Ancak zamanının sıkıyönetim komutanının da desteğiyle bu sorun bir süreliğine çözülür. Gerekli izni almak için TRT yetkilileri sıkıyönetim komutanı tarafından Eskişehir’e davet edilir ve bu süre zarfında akademide yapılan çalışmalarını anlatma fırsatı yakalanır. Bu şekilde bu engelde aşıldıktan sonra akademiden açık yayınlar ve TRT yayınları Eskişehir’e ulaştırılmaya başlanır.

Bu sırada 1973 yılı Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunun 50. yılıdır. Bu yılın anısına hatırlanabilecek bir hizmet yapabilmek noktasından hareketle akademide Televizyonla Eğitim Enstitüsü kurulması kararlaştırılır ve enstitü müdürü olarak Yılmaz Büyükerşen atanır. Bu durum ilk kurulan derme çatma stüdyodan daha iyi bir stüdyo kurulması gereğini doğurmuş ve yine kalorifer tesisatçıları, su tesisatçıları ve farklı ustalarla beraber garajdan bozma bir yerde ilk stüdyoya göre daha iyi olan yeni bir stüdyo kurulur. Ayrıca 50. yıl anısına Televizyonla

Eğitim Enstitüsü Dergisi çıkarılır. Yaşanan bu gelişmelerle beraber “*eğitimde çağdaş iletişim aracı olan televizyonu ve radyoyu da ders kitapları arasına katarak, yeni bir eğitim sistemi arayışına resmen başlanmış, hem de her şey artık illegalikten çıkmış, yönetmenliği yayınlanan bir tüzel kişiliğe sahip olarak kurumlaşmış ve legalleşmiştir*” (s.251-252). Bu noktadan sonra ihtiyaç duyulan şey ise açıköğretim düşüncesinin hayata geçirilebilmesi için eğitim teknolojisi alanında yetişmiş insan gücüdür. Bu yüzden yeni alınan kadrolar bu yönde istihdam edilerek bu ihtiyaç ta karşılanmıştır.

“1974 yılında Ecevit Hükümeti iktidara gelmişti. Ecevit, seçimden önce yaptığı propagandalarda, iktidara gelirse, iki önemli projeyi derhal uygulamaya koyacağını kamuoyuna vaat etmişti. [Bu vaatlerden] bir tanesi üniversite önünde birikim olmayacak, yükseköğrenim görmek isteyen herkese yükseköğrenim imkânı tanınacaktı” (s.254). Ecevit bu konunun çözümü için üniversitelere ödenek ayırmış ama istediği sonucu alamamıştır. Dolayısıyla seçimde verilen vaat yerine getirilememiş ve alternatif çözüm arayışlarına girilmiştir. Büyükerşen bu süreçten sonra olayların nasıl geliştiğini şu şekilde ifade etmiştir: “Sayın Ecevit bana telefon etti. O tarihlerde benim Milliyet gazetesinde ve diğer gazetelerde makalelerim çıkıyordu. Açıköğretim ile ilgili bir model öneriyordum. Beni Ankara’ya çağırdı. Ertesi gün gittiğimde, yanında Milli Eğitim Bakanı rahmetli Mustafa Üstündağ vardı. ‘Sizin açıköğretim ya da duvarsız üniversite diye adlandırdığınız öğretim sistemi önerinize ait yazılarınızı okudum. Bu konuda bize daha geniş bilgi verir misiniz?’ dedi. Açıköğretim sisteminin kafamdaki yapısını ve işleyişini anlatırken heyecanını gözlerinden okuyordum. ‘O zaman hemen bu öğretim sistemini kuralım, bu bizim sosyal adalet ilkelerine çok uygun. Sizden rica ediyorum, bütün gençlere ve hatta her yaşta vatandaşa yükseköğretimde ömür boyu imkân ve fırsat eşitliği verecek bu yegâne sistemi sizin Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde kuralım’ dedi. Başbakanın bu kararlı sözler beni çok sevindirdi. Ama işi sağlama bağlamak, sistemin geleceğini güvence altına almak gerekiyordu. ‘İlk kez böyle yepyeni bir sistemi kurup üniversitelere ve kamuoyuna kabul ettirebilmek için akademinin kanunla üniversite yapılması lazım’ dedim. Rahmetli Bülent Ecevit, benden açıköğretim sisteminin ne olduğunu ana hatlarıyla öğrenince Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ’a ‘Sayın Büyükerşen kendi akademilerinin bu eğitim reformunu yapmalarını istiyorsa, birlikte oturup bir kanun tasarısı hazırlayın. Hemen parlamentodan geçirelim. Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’ni Açık Üniversite yapalım’ dedi. Mustafa Üstündağ çok heyecanlanmıştı. Yüzü gülüyordu. Hala sesi kulaklarımdadır’. Aynen unutmadığım şu sözleri bana değil, Bülent Ecevit’e söyledi: ‘Efendim, başarılırsak, bu millet mektepleri, köy enstitüleri, muallim mektepleri gibi Türk eğitiminde hakikaten bir reform olacaktır...’ dedi” (s.255-256).

“O tarihteki Anayasa, yani 1961 Anayasası, üniversiteleri özerk yapmıştı. Siyasetçiler üniversitelere ters düşmemeye çalışıyordu. Yeni bir Yükseköğretim Kurumu kurulacaksa, hükümet bunun kuruluş yayın taslağını Üniversitelerarası Kurul’a gönderir, üniversitelerin görüşlerini alırdı ve üniversiteler uygun görüş verirse, yeni yasa parlamentodan sorunsuz geçer, yeni kurulan üniversite de rüşünü ispat edinceye kadar, eski üniversitelerden birinin patronajında öğretime başlardı. Bizim hazırladığımız açıköğretim kanun teklifi de, Üniversitelerarası Kurul’a gönderildi” (s.262). Ancak açıköğretim düşüncesi için “böyle bir eğitim sistemi olamaz denilerek” ret cevabı verilir. Bunu üzerine Bülent Ecevit Yılmaz Büyükerşen’i Ankara’ya tekrardan çağırarak makalelerinde bahsettiği mektupla eğitimi açıklamasını ister. Mektupla öğretimin olabileceğini düşünen Başbakan Bülent Ecevit ilgili öğretimin başlamasını ve bunun Milli Eğitim bakanlığı bünyesinde yapılmasını ister. Bunun üzerine Mektupla Öğretim Genel Müdürlüğü diye bir kurum kurulur. Ancak Ecevit koalisyon hükümeti iktidardan ayrılınca bu kurum sahipsiz kalır. Bir süre sonra yeni Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem, Büyükerşen’i çağırarak ne yapılacağına dair görüş ister. Kurumun başına yeni atamalar yaptıktan sonra kurumun ismini de yaygın Eğitim Kurumu (YAYKUR) olarak değiştirirler. Ancak YAYKUR bir süre sonra sessiz sedasız ortadan kaybolur.

İlerleyen zamanlarda Büyükerşen bir konferansa katılmak için Almanya’ya gider. Burada bir restoranda oturup yanındaki arkadaşı Prof. Dr. Doğan Bayar ile birlikte o sırada duvarda asılı renkli televizyonu göstererek böyle bir sistem Türkiye’de ellerinde olsa eğitimde nasıl devrim yapacaklarını anlatırken tesadüfen yan masada oturan TRT Teknik Yapım Dairesi başkanı Fahrettin Işıkçı ve Elazığ Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi başkanı Prof. Dr. İsmail Şengel ile tanışıp sohbet etmeye başlarlar. Fahrettin Işıkçı zamanında Almanya’ya gelmiş, eğitim almış ve çalışmış birisidir. Sohbetlerinde kendi fikirlerinden bahseder ve kulak misafiri olduğu Büyükerşen’e ihtiyaç duydukları malzemeleri bağlantıları sayesinde bağışlayabileceğini ifade eder. Telefonla ilgili yerleri aradıktan sonra GTZ Federal Almanya Teknik yardım Ofisi ile görüşürler ve gerekli yardımın sözünü alırlar. Büyükerşen büyük bir heyecanla Türkiye’ye döner ve renkli yayın yapabilecek bir kuruluş olabileceklerinin düşüncesi kendisini çok mutlu eder. Gerekli yardımlar gönderilir ancak ilginç bir şekilde başka bir sorun yaşanır. Gelen malzemeler gümrükte takılmıştır. Farklı bağlantıları işe koşarak ve gereken yerlerden yardımları yaparak bir şekilde bu sorunu da çözerler. Böylelikle renkli televizyon kullanılarak eğitimin yapılabilmesine olanak tanıyan altyapı Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’nde kurulur.

Büyükerşen 1982’de Anadolu Üniversitesi Açıköğretim fakültesinin doğuşunu ‘Milli Güvenlik Konseyi’nin sezeryan ameliyatı’ olarak niteler. Bu dönemi Büyükerşen şu şekilde

anlatmaktadır: “Gelelim 1982’ye. 1982’de bir gün Eskişehir’e 12 Eylül Harekâtını yapan Kenan Evren ve dört kuvvet komutanı geldi. Bunlardan biri havacı ve Eskişehir’de komutanlık yapmış bizi çok iyi tanıyan, bizim de çok iyi tanıdığımız Havacı Orgeneral Tahsin Şahinkaya Paşaydı. Eskişehir’e 1. Hava Kuvveti’nde planlı tatbikata gelmişlerdi. Hava tatbikatından sonra demişler ki: ‘Türkiye’de 12 Eylül’den önce bütün üniversitelerde çok kan döküldü. Büyük olayların olmadığı bir tek yükseköğretim kurumu vardı. O da buradaki [Eskişehir] akademi. Gidelim bir ziyaret edelim.’ Çıktılar geldiler. Evren konuşma sırasında bana dedi ki: ‘Ben Kara Kuvvetleri Eğitim Dairesi’nde görevliyken, sen Kara Harp Okulu’nda bir konferans vermiştin; Açıköğretim ile ilgiliydi. Benim çok ilgimi çekmişti. Ne oldu o proje?’ ‘Efendim biz o günlerden beri üzerinde çalışıyoruz. Üniversitelerimiz böyle bir eğitim tarzı olmaz diye o dönemde bu projeyi reddetmişlerdi’ dedim. “Sizin Televizyonla Eğitim Enstitü’nüzü görebilir miyiz?’ dedi. Komutanları, bizim enstitüye ve garajdan bozma stüdyoya götürdük. Gezdirdik. Anlattık... Hoşlarına gitti. Ayrıca kendilerine açıköğretim sistemi konusunda brifing verdik. Kenan Evren emir subayı olan albaya dönerek ‘Not alın da Ankara’ya gidince İhsan Bey’e [İhsan Doğramacı] söyleyelim, Yeni Üniversiteler Kanunu’na açıköğretim olarak bu sistemi ilave etsin’ dedi ve böylece benim, gençlerimiz ve her yaştan Türk halkına, yaşamboyu eğitim ve öğretimde fırsat eşitliği vereceği inancıyla, 1974’ten beri peşinde koştuğum ve maalesef normal rejimde başarılamayan açıköğretim sisteminin doğuşu, bir ara rejimde, sezeryanla, bir emirle gerçekleşiyordu... Yeni YÖK düzenlemesine ait Kanun Hükmünde Kararname’de Açıköğretim, bizim akademiye kurduğumuz İletişim Fakültesi’yle birleştirilerek, fakülte adını aldı. İletişim ise Açıköğretim içinde bir bölüm oldu... Eskişehir için bizim akademiden dönüştürülen yeni üniversiteye de Porsuk ismini koyacaklardı. Ben açıköğretim görevi bize verildiği ve bütün Anadolu’ya hizmet edeceğimiz gerekçesiyle Eskişehir’deki üniversitenin adının lokal isim olmayıp yeni bir kuruluş olarak yine ‘Anadolu’ olması gerektiğini, 12 Eylül’ün Milli Eğitim Bakanı emekli Tuğgeneral Hasan Sağlam’a söyledim. Onu da ikna ettik ve adımız Anadolu Üniversitesi oldu” (s.275-277).

Sonuç ve Tartışma

1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nde 1900’lü yılların sonlarında ilk, orta ve yükseköğretim düzeylerinde uzaktan eğitim verilmeye başlanmıştır. Yaşanan bu gelişmelerle ilgili olarak ülkemizde uzaktan eğitim faaliyetlerinin eğitimde tüm düzeylerde ana akımın bir parçası olması 1990’lı yılların sonu ve 2000’li yılların başlarında gerçekleşmiştir. Başka bir ifadeyle 1950’li yıllara kadar fikir düzeyinde gerçekleşen uzaktan eğitim faaliyetleri 1950’li yıllardan sonra uygulamaya dönüşmüş ve 2000’li yıllara girmeden gelişim evresini

tamamlamış ve devamında ülkemizde eğitimde ana akımın bir parçası haline gelmiştir. Bu şekilde tüm öğretim düzeylerinde eğitimde fırsat eşitliği sağlanmış, eğitim isteyen herkesin erişebileceği bir konuma getirilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında okumuş nüfusun büyük bir bölümünü uzun süren Kurtuluş Savaşı döneminde kaybeden Türkiye Cumhuriyeti, eğitimi bir ayrıcalık olmaktan çıkarıp eğitim alma fırsatını geniş kitlelere ulaştırmayı başarmıştır.

Aşağıda açıklanan dönemlerin belirlenmesinde uzaktan eğitim bağlamında baskın olarak kullanılan teknolojilerin etkili olduğu görülmektedir. Her ne kadar çalışma kapsamında bu dönemler belirli tarihlerle ayrılrsa da her dönem arasındaki sınırların bu kadar keskin olmadığını, aksine geçişlerin zaman içerisinde kademeli bir şekilde gerçekleştiğini, genellikle her dönemin kendinden önceki dönemde kullanılan teknolojileri de kullandığını belirtmek gerekmektedir.

I. Dönem -Tartışma ve Öneriler: Kavramsal (1923-1955): Bu dönemde uzaktan eğitim alanındaki gelişmeler fikir ve tartışma düzeyinde alınmış ve bir bakıma uzaktan eğitimin kuluçka dönemi olmuştur. Uzaktan eğitimin gündeme gelmesi genellikle yaygın eğitim bağlamında olmuş, özellikle ülkenin kalkınma ihtiyaçlarını da gözetenek eğitim olanaklarının sağlanmasında güçlük çekilen kırsal kesime ve bu dönemde ülke ekonomisi için önemli bir yere sahip olan çiftçilere yönelik küçük çaplı, informal çalışmalar yapılmıştır.

II. Dönem -Yazışarak: Mektupla (1956-1975): Bu dönem uzaktan eğitimin bir fikir olmanın ötesinde uygulamaya geçtiği ve olgunlaşmaya başlayan bir alan olarak ortaya çıktığı dönemdir. Uygulamaya geçirilen birçok çalışma deneme-yanılma yoluyla yapılmış, elde edilen deneyimlerden diğer uygulamalar süresinde yararlanılmadığı için başarısızlıklar olmuştur. Yapılan çalışmalarda yeterli altyapının kurulmaması, örgütsel planlama, strateji geliştirme ve planlama çalışmalarının yapılmaması, eğitim konularıyla ilgilenen kişilerin uzaktan eğitim konusunda yeterince bilgi sahibi olmaması ve uzaktan eğitimin uygulamalarına yönelik güvensizlik, verilen birçok kararın politik olması gibi sebeplerden dolayı başarıya ulaşamamıştır. Bu bağlamda bu dönemde yaşanan olumsuz gelişmelerin uzaktan eğitimin ülkemizde etkili bir şekilde uygulanmasını ve kabul görmesini geciktirdiği söylenebilir. Ayrıca yapılan uygulamalarda siyasi yönetimlerin kararsız ve temelsiz tutumları nedeniyle uzaktan eğitim çalışmalarında süreklilik sağlanamamış, yapılan birçok uygulamadan ilk sonuçlar alınmadan sonlandırılmıştır. Ayrıca bu dönemde her ne kadar bir takım yasal düzenlemeler yapılsa da ihtiyaç duyulan yasal düzenlemeler tam olarak yapılmadığı için birçok sıkıntı yaşanmıştır. Genel anlamda yaşanan bu tür olumsuzluklar uzaktan eğitim almayı düşünen bireylerin de uzaktan eğitime karşı güvensizlik duymalarına yol açmıştır.

Bu dönemde eğitim almak isteyen kitleleri barındırabilecek fiziksel imkanların ve eğitim verecek eğitimci sayısının yeterli olmaması gibi sebepler uzaktan eğitimin gündeme gelmesine yol açmıştır.

Uzaktan eğitim uygulamalarının yazı olarak yürütüldüğü bu dönemde genellikle basılı teknolojiler kullanılmış ve uzaktan eğitim süreçleri tek taraflı etkileşimin sağlandığı, öğrenme süreçlerindeki sorumluluğun büyük ölçüde öğrenenlere verildiği uygulamalar olmanın ötesine gidememiştir.

III. Dönem - Görsel-İşitsel Araçlarla: Radyo-Televizyon (1976-1995): Bu dönem bir önceki döneme göre olgunlaşmanın hızlanarak devam ettiği ve uzaktan eğitimin yine bu dönemin sonlarına doğru ilk, orta ve yükseköğretimde de kullanılarak eğitimde ana akımın bir parçası olduğu dönemdir.

Bir önceki dönemde yer alan yaygın eğitim düşüncesinden özellikle eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik uzaktan eğitim çalışmalarının yapılmasına yönelik bir eğilim vardır.

Bu dönemin başlarında uzaktan eğitimin yapılabilirliğine ve ülkede ne gibi ihtiyaçlara cevap verebileceğine yönelik sınırlı sayıda olsa da önemli çalışmalar yapılmıştır. Özellikle televizyon kullanımının artmaya başlaması, görsel-işitsel araçlarla uzaktan eğitim yapılabileceği düşüncesini arttırmıştır ve uzaktan eğitim alanındaki gelişmelerin önünü açmıştır. Bu dönemde uzaktan eğitim ve kitle iletişim araçlarıyla eğitim konularında kuramsal çalışmalar da yayınlanmaya başlamıştır.

Bu dönemde basılı teknolojilerin yanı sıra görsel-işitsel teknolojilerin de işe koşulduğu, başka bir ifadeyle kitle iletişim araçlarıyla eğitimin yapıldığı dönemdir. Bu dönemde her ne kadar görsel-işitsel araçlarla öğrenme içeriği ve süreci zenginleştirilse de uzaktan eğitim süreçlerinde tek yönlü etkileşim sağlanmıştır. Bununla beraber ders malzeme ve içeriklerinin tasarlanması ve hazırlanmasında büyük tecrübeler edinilmiştir.

IV. Dönem - Bilişim Tabanlı: İnternet-Web (1996-...): Bu dönem uzaktan eğitimin eğitimde ana akımın bir parçası olduğu süreçtir. Öyle ki yükseköğretimde yer alan öğrencilerin yaklaşık yarısı açıköğretim sistemi içerisinde yer almıştır. Bu dönem boyunca yaşanan farklı gelişmelerle uzaktan eğitim yaygınlık kazanmış, açıköğretim hizmetleri birden fazla yükseköğretim kurumu tarafından vermeye başlanmış, disiplinler arası bir alan olarak gelişimi tamamlamıştır. Özellikle bu dönem içerisinde uzaktan eğitim konulu akademik çalışmaların sayısında hızlı bir artış gözlenmiştir.

Bilişim tabanlı bu dönemde bir önceki dönemlerde yer alan yaygın eğitim, uzaktan eğitim düşüncelerine ek olarak açık ve uzaktan öğrenme anlayışına doğru bir eğilim gözlenmiştir.

Öğretim merkezli anlayışın yerine öğrenme merkezli bir anlayış hakim olmuş; eğitimde fırsat eşitliğinin yanında yaşamboyu öğrenme ve eğitim-öğretim süreçlerinde ‘açıklık’ felsefesi büyük önem kazanmış ve kabul görmüştür.

Her ne kadar yasal düzenlemelerin birçoğu yapılmış olsa da bu dönem de gözlenen sıkıntılarının birisi gerçek uygulamada ihtiyaç duyulan ile yasal düzenleme ile tanımlanan uzaktan eğitim uygulamaları arasında bir takım çelişkiler olmasıdır.

Basılı ve görsel-işitsel öğrenme içerikleri ve malzemelerinin yanı sıra bilgisayar ve internet teknolojilerine dayalı öğrenme içerikleri, malzemeleri ve en önemlisi öğrenme ortamlarının da kullanılmaya başlanması ile beraber öğrenme fırsatlarının sunumunda çeşitlilik ve zenginlik sağlanmış; öğrenme süreçlerinde tek yönlü iletişim yanı sıra çift yönlü etkileşim de mümkün olmuştur. Özellikle e-öğrenme yaklaşımı, eğitim sektöründe yer alan birçok özel ve kamu kuruluşu tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

Öneriler

Türkiye’de yaşanan gelişmeler göz önüne alındığında disiplinler arası pragmatist bir alan olarak uzaktan eğitim uygulamalarında çeşitliliğin artacağı, yeni teknolojilerin uzaktan eğitim süreçlerine entegrasyonu ile öğrenme içerik ve süreçlerinin daha da zenginleşeceği düşünülmektedir. Bir diğer öngörü ise ülkemizde uygulanan uzaktan eğitim süreçlerinde eğitimde açıklık felsefesinin yansımalarının daha fazla olacağı, daha esnek ve ulaşılabilir öğrenme fırsatlarının yaratılacağı ve bu şekilde yaşamboyu öğrenme süreçlerinin güçleneceği şeklindedir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza uzaktan eğitim fırsatları sunmaktadır. Bununla beraber uzaktan eğitim çalışmalarında uluslararası programlar açarak sadece ülkemiz vatandaşlarına değil, tüm dünyadan öğrenenlerin kabul edilebileceği bir yapılanma içerisine girmesi gerektiği düşünülmektedir. Yirmi birinci yüzyıl dünyasında bilginin sermaye, bilgi ekonomisinin de gelişme ve ilerlemenin itici gücü olduğu düşünüldüğünde küresel açılıma yönelik bir yapılanmanın bir gereklilik olduğu düşünülmektedir. Böyle bir yapılanma Anadolu Üniversitesinin uzaktan eğitim alanında küresel bir oyuncu olabilmesi; bilgiyi üretme, yayma ve kullanma bağlamında etkili olabilmesi kadar stratejik, jeopolitik ve ekonomik olarak önem arz eden bir konu olarak değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Agaoglu, E., Imer, G., & Kurubacak, G. (2002). A case study of organizing distance education: Anadolu University. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 3(1), 45-51.
- Alkan, C. (1981). *Açıköğretim: Uzaktan eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Anderson, T., & Dron, J. (2010). Three generations of distance education pedagogy. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(3), 80-97.
- Arar, A., & Çakmakçı, B. (1999). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi, uzaktan eğitim uygulama modelleri ve maliyetleri. *Uzaktan Eğitim Sempozyumu*. Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı. 15-16 Kasım 1999. Ankara, Balgat.
- Aslantaş, T. (2014). Uzaktan eğitim, uzaktan eğitim teknolojileri ve Türkiye’de bir uygulama. <http://www.tankutaslantas.com/wp-content/uploads/2014/04/Uzaktan-Eğitim-Uzaktan-Eğitim-Teknolojileri-ve-Türkiyede-bir-Uygulama.pdf>
- Aziz, A. (1975). *Televizyonun yetişkin eğitimindeki yeri ve önemi*. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü yayınları. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Aziz, A. (1977). Türkiye’de radyo televizyon ile eğitim uygulamaları. *Eğitim ve Bilim*, 2(7), 19-27.
- Aziz, A. (1982). *Radyo ve televizyonla eğitim*. Ankara Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Merkezi (EFAM). Ankara: Sevinç Matbaası.
- Bal, H. (1989). John Dewey – M. Necati ve Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunu. *Çağdaş Eğitim*, 14(142), 29-33.
- Bal, H. (1991). John Dewey’in eğitim felsefesi. İstanbul: Kor Yayıncılık.
- Barkan, M. (1988). *Eğitim amaçlı iletişim ve videonun işlevleri: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinde örgütsel uygulama model önerisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1997). Writing narrative literature reviews. *Review of General Psychology*, 1(3), 311-320.
- Bayam, M., & Aksoy, M. S. (2002). Türkiye’de uzaktan eğitim ve Sakarya Üniversitesi uygulaması. *SAU Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 169-175.
- Bender, M. T. (2005). John Dewey’nin eğitime bakışı üzerine yeni bir yorum. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 6(1), 13-19.
- Boydston, J. A. (Ed.). (2008). *The collected works of John Dewey, Index: 1882-1953*. SIU Press.

- Bozkurt, A. (2016). *Bağlantıcı kitlesel açık çevrimiçi derslerde etkileşim örüntüleri ve öğrenen-öğrenen rollerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı. Eskişehir.
- Bozkurt, A., Akgun-Ozbek, E., Onrat-Yilmazer, S., Erdogdu, E., Ucar, H., Guler, E., Sezgin, S., Karadeniz, A., Sen, N., Goksel-Canbek, N., Dincer, G. D., Ari, S., & Aydin, C. H. (2015). Trends in distance education research: A content analysis of journals 2009-2013. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(1), 330-363.
- Bozkurt, A., Genc-Kumtepe, E., Kumtepe, A. T., Erdem-Aydin, I., Bozkaya, M., & Aydin, C. H. (2015). Research Trends in Turkish Distance Education: A Content Analysis of Dissertations, 1986-2014. *The European Journal of Open, Distance and E-Learning (EURODL)*, 18(2), 1-22.
- Bülbül, M. (2009). 2000’li yılların eğitim problemlerine 1920’lerden çözüm önerileri: Dewey’den bugüne ne değişti?. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 667-689.
- Büyükdüvenci, S. (1995). John Dewey’s impact on Turkish education. In J. Garrison (Ed.), *The new scholarship on Dewey* (pp. 393-400). Norwell, MA: Kluwer Academic Publishers.
- Büyükerşen, Y. (1989). *Açıköğretim konusunda 1978 yılında hükümete verilen rapor* (ikinci baskı). Eskişehir.
- Büyükerşen, Y. (2009). *Zamanı durduran saat*. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Büyükerşen, Y. (2013). Keynote speech. *30 Years in Open and Distance Learning, Anadolu University: From Local to Global*. 7-8 November 2013, Eskişehir, Turkey.
- Büyükerşen, Y., & Özgü, T. (1980). *Açıköğretim fakültesi ve Türk eğitim sisteminin sorunlarına çözüm imkanları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çallı, İ., Bayam, Y., & Karacadağ, M. C. (2002). Türkiye’de uzaktan eğitimin geleceği ve e-üniversite. *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çallı, İ., İşman, A., & Torkul, O. (2001). Sakarya Üniversitesinde uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve geleceği. *I. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı*.
- Çukadar, S. ve Çelik, S. (2003). İnternete dayalı uzaktan öğretim ve üniversite kütüphaneleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 4(1), 31-42.
- Daniel, J.S. (1996). *Mega-universities and knowledge media: Technology strategies for higher education*. Psychology Press.
- Demiray, U., & Adıyaman, Z. (2002). *Kuruluşunun 10. Yılında açıköğretim lisesi ile ilgili çalışmalar kaynakçası (1992–2002)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Yayınları.

- Demiray, U., & İşman, A. (2003). History of distance education. In *Online Distance Education Book* (Eds. Aytekin İşman, Murat Barkan & Uğur Demiray).
<http://www.tojet.net/e-book/ebook.htm>
- Demiray, U., İnceelli, A., & Candemir, O. (2008). *A review of the literature on the Open Education Faculty in Turkey 1982-2007*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Dewey, J., & Ross, R. (2008). *The middle works of John Dewey, Volume 13, 1899-1924: Journal Articles, Essays, and Miscellany Published in the 1921-1922 Period*. Southern Illinois University Press.
- Dewey, J., Boydston, J. A., & Ross, R. G. (1983). *The middle works, 1899-1924: 1921-1922* (Vol. 13). Southern Illinois University Press.
- Durak, G., Çankaya, S., Yunkul, E., Urfa, M., Toprakliklioğlu, K., Arda, Y., & İnam, N. (2017). Trends in distance education: A content analysis of master's thesis. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 16(1).
- Ergun, D. (1987). *Sosyoloji ve eğitim*. Ankara: V Yayınları.
- Fidan, N., & Okan. K. (1975). *Açık yükseköğretim sistemleri ve uzaktan eğitim*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Garrison, D., & Shale, D. (1987). Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field. *The American Journal of Distance Education*, 1(1), 4-13.
- Gökmen, Ö., Uysal, M., Yaşar, H., Kırksekiç, A., Güvendi, G., & Horzum, M. (2017). Türkiye'de 2005-2014 Yılları Arasında Yayınlanan Uzaktan Eğitim Tezlerindeki Yöntemsel Eğilimler: Bir İçerik Analizi. *Eğitim ve Bilim*, 42(189).
- Hickman, L., Neubert, S., & Reich, K. (Eds.). (2009). *John Dewey between pragmatism and constructivism*. Fordham University Press.
- Holmberg, B. (1977). *distance education: A survey and bibliography*. London: Kogan Page.
- Horzum, M. B., Özkaya, M., Demirci, M., & Alpaslan, M. (2013). Türkçe uzaktan eğitim araştırmalarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 123-140.
- Irmak, M. (1974). Türkiye'de mektupla öğretim çalışmaları. *Halk eğitim Bülteni*, VIII(47).
- İşman, A. (1998). *Uzaktan eğitim*. Sakarya: Değişim Yayınları.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kırby, F. (2010). *Türkiye'de köy enstitüleri* (Çeviren: Niyazi Berkes). Ankara: Güldikeni Yayınları.
- Moore, M. (1973). Toward a theory of independent learning and teaching. *Journal of Higher Education*, 44, 661-679.

- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning*. (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
- Mutlu, M. E., Özögüt Erorta, Ö., Kip Kayabaş, B., & Kayabaş, İ. (2014). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim sisteminde e-öğrenmenin gelişimi. Ali Ekrem Özkul, Cengiz Hakan Aydın, Elif Toprak, Evrim Genç Kumtepe (Eds). *Açıköğretimle 30 Yıl* (s.1-58). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Odabaşı, F., & Z. Kaya (1997). Distance Education in Turkey: Past, Present and Future. In proceedings of *World conference on education in india: The next millennium held in New Delhi* (pp.1-16), 12-14 November, India.
- Özarlan, Y., & Ozan, Ö. (2014). Yükseköğretimde uzaktan eğitim programı açma sorunsalı. *XIX. Türkiye'de İnternet Konferansı*, 27-29 Kasım 2014, Yaşar Üniversitesi, İzmir. <http://inet-tr.org.tr/inetconf19/bildiri/84.pdf>
- Özdil, İ. (1986). *Uzaktan öğretimin evrensel çerçevesi ve Türk eğitim sisteminde uzaktan öğretimin yeri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özer, B. (1989). Türkiye'de uzaktan eğitim: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin uygulamaları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 1-24.
- Özkul, A. E. (2001). Anadolu University distance education system: From emergence to 21st century. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 2(1), 15-31.
- Özsoy, S. (2009). "Türk modernleşmesi", demokrasi ve eğitim: Dewey perspektifinden bir çözümleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 1895-1931.
- Peters, O. (1973). *Die Didaktische Struktur des Fernunterrichts*. Weinheim: Beltz.
- Rodriguez, C. O. (2012). MOOCs and the AI-Stanford Like Courses: Two Successful and Distinct Course Formats for Massive Open Online Courses. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*. <http://www.eurodl.org/materials/contrib/2012/Rodriguez.pdf>
- Rüzgar, N. S. (2004). Distance education in Turkey. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 5(2), 22-32.
- Salar, H.C. (2009). Trends in distance education in Turkey. In the Proceedings of *The 23rd ICDE World Conference on Open and Distance Learning Including the 2009 EADTU Annual Conference*. Maastricht: Open University. http://www.ou.nl/Docs/Campagnes/ICDE2009/Papers/Final_paper_348salar.pdf
- Samur, Y., Akgün, E., ve Duman, B. (2011). Distance Education in Turkey: Past - Present – Future. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelimler ve Sorunlar (UYK-2011)*. 27-29 Mayıs 2011, İstanbul; 2. Cilt / Bölüm XI / Sayfa 1325-1330.

- Schlosser, L. A., & Simonson, M. R. (2009). *Distance education: definitions and glossary of terms* (2nd Edition). The USA: Information Age Publishing, INC.
- Sharpe, A. S., Simon, H. F., & Levine, B. (1991). *The Collected Works of John Dewey, Index: 1882-1953* (Vol. 18). SIU Press.
- Somuncuoğlu, D. (2005). Türkiye’de ve dünyada uzaktan eğitim uygulamaları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 85-100.
- Şemin, F. (2011). Türkiye’de Amerikalı bir filozof. <http://www.beyaznokta.org.tr/cms/images/Dewey.pdf>
- Ulutak, N. (2007). Front-end Analysis of an Online Language Program. *EADTU 2007 Conference*, November 8-9, Lisbon, 2007, Portugal.
- Uzaktan Eğitim. (2014). Fırat Üniversitesinde Uzaktan Eğitim Uygulamaları. <https://www.uzaktanegitim.com/haberler/firat-universitesinde-uzaktan-egitim-uygulamalari/176>
- Uzaktan Eğitim. (2015). Türkiye’de Uzaktan Eğitimde Radyo ve Radyo ile Eğitim Programları. <https://www.uzaktanegitim.com/haberler/turkiyede-uzaktan-egitimde-radyo-ve-radyo-ile-egitim-programlari/202>
- Varol, A., & Kuş, Ş. (1993). Fırat Televizyonu Yayın Sistemi. *Fırat Üniversitesi, Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 5(1), 118-131.
- Zawacki-Richter, O. (2009). Research Areas in Distance Education: A Delphi Study. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 10(3). <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/674>

Ek 1. 20 Temmuz 1982 tarihli Resmi Gazete

T.C. Resmî Gazete

Kuruluş Tarihi: (7 Teşrinievvel 1336)-7 Ekim 1920

Yönetim ve Yazı İşleri İçin Başbakanlık Neşriyat Daire Başkanlığına başvurulur	20 Temmuz 1982 SALI	Sayı : 17760
---	------------------------	--------------

Anadolu Üniversitesi :

MADDE 21 — Anadolu Üniversitesi;

- a) Fen Fakültesinin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan **FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ**'nden;
- b) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Eskişehir Yabancı Diller Yüksekokulu'nun katılmasıyla yeni kurulan ve rektörlüğe bağlanan **EĞİTİM FAKÜLTESİ**'nden;

Yürütme ve İdare Bölümü Sayfa : 10

20 Temmuz 1982 — Sayı : 17760 RESMÎ GAZETE

Sayfa : 11

c) Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi İşletme ve İktisat Fakülte-
lerinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan **İKTİSADİ VE İDARİ
BİLİMLER FAKÜLTESİ**, İletişim Fakültesinin katılmasıyla yeni kurulan ve rektör-
lüğe bağlanan **AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ**'nden;

d) Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi ile Hacettepe Üniversitesi Eskişehir Tıp
Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan **TIP FAKÜLTESİ**
ile Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Sağlık Bilimleri Fakültesi-
nin adının değiştirilmesiyle oluşturulan ve rektörlüğe bağlanan **ECZACILIK FAKÜL-
TESİ**'nden;

e) Eskişehir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi ile Eskişehir İktisadi
ve Ticari İlimler Akademisi Endüstri Bilimleri Fakültesinin birleştirilmesiyle oluşturu-
lan ve rektörlüğe bağlanan **MÜHENDİSLİK - MİMARLIK FAKÜLTESİ**'nden;

f) Rektörlüğe bağlı olarak yeni kurulan **SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**,
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ ile **SAGLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**'nden;

g) Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Kütahya Yönetim
Bilimleri Fakültesi ile Afyon Mali Bilimler Fakültesinin yüksekokula dönüştürülme-
siyle oluşturularak İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine bağlanan **KÜTAHYA İDARİ
BİLİMLER YÜKSEKOKULU** ile **AFYON MALİYE YÜKSEKOKULU**'ndan;

h) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı iken, rektörlüğe bağlanan Afyon Meslek
Yüksekokulu, Bilecik Meslek Yüksekokulu, Bolvadin Meslek Yüksekokulu, Kütahya
Meslek Yüksekokulu'ndan;

olugur.

Yazar Hakkında

Aras BOZKURT

Aras Bozkurt, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Öğrenme Teknolojileri Araştırma Geliştirme (ÖTAG) biriminde çalışmaktadır. Bozkurt, Muğla Üniversitesi Turizm ve Otelcilik, Anadolu Üniversitesi Halkla İlişkiler programlarından ön lisans, Anadolu Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği programından lisans, Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim bölümünden yüksek lisans ve doktora derecesine sahiptir. Aras Bozkurt eLearn Magazine ve Online Learning Journal (OLJ) dergilerinin editöryal kurulunda görev almakta ve uzaktan eğitim alanında birçok dergide hakemlik yapmaktadır. Bozkurt'un ilgi alanları dijital kitaplar, etkileşimli e-kitaplar, oyunlaştırma, oyun-tabanlı öğrenme, uzaktan eğitimde araştırma eğilimleri, sosyal ağlar, çevrimiçi etkileşim, çevrimiçi öğrenme ortamları, çevrimiçi öğrenme toplulukları, çevrimiçi topluluk oluşturma süreçleri ve çevrimiçi öğrenme şeklindedir. Bozkurt aynı zamanda bağlantıcılık, rizomatik öğrenme, hetagoji gibi kuramsal, kavramsal yaklaşımlar ile sosyal ağ analizi, duygu analizi ve veri madenciliği gibi araştırma paradigmalarıyla ilgilenmektedir.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Yunus Emre Kampüsü, Eskişehir, Türkiye.
GSM: +90 505 854 4404
Eposta: arasbozkurt@gmail.com
Eposta: arasbozkurt@anadolu.edu.tr
URL: <http://about.me/arasbozkurt>
URL: <https://independent.academia.edu/ArasBOZKURT>
URL: https://www.researchgate.net/profile/Aras_Bozkurt